

Total No. of Questions : 5]

P248

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 1001

F.Y. B.A. (Regular)

COMPULSORY ENGLISH

Text Prescribed : Visionary Gleam - Prose/Poetry

Edited by - Ashok Chaskar, Arjun Jadhav and Sanjay Pagare

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any one from (A) and one from (B) of the following in about 150 words each: **[16]**

(A)

- a) Describe the astrologer's meeting with Guru Nayak.
- b) Why does Nathaniel Branden think that self-esteem is our urgent need?

(B)

- a) How does O Henry illustrate the strength and endurance of true love in the short story 'The Gift of the Magi'.
- b) Comment on the humour and irony in the short story 'Karma'.

Q2) Attempt any one from (A) and one from (B) of the following in about 150 words each: **[16]**

(A)

- a) How does the poet express undying love for his beloved in the poem 'A Red, Red Rose'?
- b) Comment on the significance of the title of the poem 'A Red, Red Rose'.

(B)

- a) Explain the poem 'Where the Mind is Without Fear' as a prayer for independent India.
- b) Comment on the imagery in the poem 'If you Call me'.

P.T.O.

Q3) Attempt any one from (A) and one from (B) of the following in about 150 words each **[16]**

(A)

- a) What message does Nehru convey through his speech ‘A Tryst with Destiny’?
- b) ‘Muscles of iron and nerves of steel’ is the need of the hour for the youth. Explain

(B)

- a) How does Dr. Ambedkar describe the Indian society in his essay ‘Prospects of Democracy in India’?
- b) Comment on the irony in the short story ‘The Eyes are not Here’.

Q4) Attempt any one from (A) and one from (B) of the following in about 150 words each **[16]**

(A)

- a) How does William Wordsworth describe the quiet city in the early hours of the day?
- b) Comment on the significance of the title of the poem. ‘Upon Westminster Bridge’.

(B)

- a) How does Arun Kolatkar highlight the graphic picture of a beggar woman?
- b) Why does Emily Dickinson say that to achieve great things in life one has to undergo a lot of pain?

Q5) A) Attempt any Four of the following: **[8]**

- a) Fill in the blanks in the sentence below, using verbs in the simple present form:

Most snakes ----- (lay) eggs, but the python ----- (give) birth to young ones.

- b) Fill in the blanks in the dialogue below, using the present progressive tense:

Mother: Seema, the telephone ----- (ring).

Will you answer it?

Seema : I am sorry, but I can't, Mother.

I ----- (take) a bath.

- c) Fill in the blanks in the sentence below, putting the verbs in brackets in either the simple past or the past perfect tense, as required:

By the time they ----- (consult) a doctor, the man's condition -----(worsen)

- d) Correct the following sentence:

The postman deliver my appointment letter yesterday.

- e) Rewrite the following sentence in the tense suggested in bracket:

I lived in pune for ten years. (Change into the present perfect progressive tense)

- f) Fill in the blank in the sentence below, using the appropriate form (singular or plural) of the verb given in bracket. Use the verb in the tense suggested:

Hard work ----- (lead: simple present) to success.

- B) Attempt any TWO of the following: [8]

- a) Sunita meets Anita after a long time at a wedding write an informal dialogue based on this situation.
- b) Anil invites his teacher for his birthday party but his teacher declines the invitation because of his meeting with the principal. Write a dialogue based on this situation.
- c) Ganesh and Mahesh discuss on the issue of corruption in India. They agree on some points and disagree on others. Write a dialogue based on this situation.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P249

[Total No. of Pages : 8

[4801] - 1002

F.Y. B.A.

MARATHI

G-1 : आधुनिक मराठी वाङ्मय

पुनर्रचित अभ्यासक्रम

(2013 पॅटर्न)

पाठ्यपुस्तके:

i) मातृपंचक

ii) मराठी विनोदी कथा

iii) व्यावहारिक आणि उपयोजित मराठी

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे संपूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. [10]

i) वर्तमानपत्रकर्ता कारागृहात जाण्यास का उत्सुक आहे?

ii) नाटक लिहावयाचा विचार कायम ठरल्यानंतर काय करावे असे गडकरी सांगतात?

iii) चिमणराव मटकन खाली का बसले?

iv) 'पहिले कावळे संमेलन' कथेचे लेखक कोण आहेत?

v) बंडा कोळ्याला पास करणं मास्तरांना कठीण का वाटत होते?

vi) नानू कोणत्या कल्पनेने भयभीत झाला?

vii) 'झोप' कथेतील नागू गवळी कोणते पैलवानी वृत्त कसोशीने पाळित होता?

P.T.O.

- ब) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. [10]
- 'जन्मदात्री आईवर' कविता लिहिणाऱ्या चार कवींची नावे लिहा.
  - 'जात असू पक्षी होऊन' असे 'माझी आई' मधील कवी का म्हणतो?
  - आई नसते तेव्हा घरातल्या घरात कोणते गाव असते?
  - सावित्री माऊली कोण होऊन आली, असे प्रकाश अंभोरे सांगतात?
  - बहिणाबाई चौधरी 'धरत्रीची माया' कशी स्पष्ट करतात?
  - 'माझी मराठी' कोणाकोणाची आहे असे वि.म. कुलकर्णी म्हणतात?
  - आम्हाला कोणते भाग्य लाभले आहे. असे कवी सुरेश भट सांगतात?

- प्रश्न 2) अ) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. [10]
- वामन निंबाळकर यांनी आपली 'माय' कशी वर्णन केली आहे?
  - आनंद यादव यांच्या 'गर्भ धरणीचा' कवितेचा आशय स्पष्ट करा.
  - यशवंत मनोहर यांनी 'भीमाई' चे कर्तृत्व कसे स्पष्ट केले आहे.
  - कवी विनायक यांनी 'मातृभूमी' विषयीची कोणती खंत व्यक्त केली आहे.

- प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- म्हैस कथेमध्ये पु.ल.देशपांडे यांनी केलेली विनोदनिर्मिती सोदाहरण स्पष्ट करा.
  - 'चिमणरावांचे वक्तृत्व' या लेखामधून चिमणरावांनी आपल्या वक्तृत्वाचे कोणते किस्से सांगितले आहेत?

- ब) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 300 शब्दांत उत्तर लिहा. [10]
- 'मातृपंचक' या कवितासंग्रहातील दैवत माउलींचा आदर व्यक्त करणाऱ्या कवितांचा थोडक्यात परिचय द्या.
  - 'काळी आई' या विभागातील कवींनी आपल्या कवितांमधून साकारलेले कृषिजीवन स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 150 शब्दांत उत्तर लिहा. [5]

i) कार्यक्रमासाठी आलेल्या पाहुण्यांचा परिचय करून देताना कोणती दक्षता घ्यावी?

ii) परिणामकारक लेखनासाठी कोणती पथ्ये पाळणे आवश्यक आहे.

ब) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांचे प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा.

i) समाजाला विविध प्रसारमाध्यमांची आवश्यकता का भासते? [15]

ii) वर्तमानपत्रासाठी बातमी तयार करताना कोणत्या गोष्टी विचारात घ्याव्या लागतात?

iii) महाविद्यालयात संपन्न झालेल्या वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभाची वर्तमानपत्रासाठी बातमी तयार करा.

iv) दूरदर्शन या प्रसारमाध्यमाचे वेगळेपण स्पष्ट करा.

v) आपल्या शाळेतील आवडत्या शिक्षकाची दूरदर्शनसाठी मुलाखत घ्या.

प्रश्न 5) अ) खालीलपैकी कोणत्याही पाच शब्दांचे मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा. [5]

i) Budget

ii) cheque

iii) Eligibility

iv) Expert

v) Inward

vi) Office

vii) Council

viii) Virus

ब) खालीलपैकी कोणतेही पाच शब्द शुध्दलेखन नियमानुसार शुध्द स्वरूपात लिहा.[5]

i) गोपनिय

ii) क्षितीज

iii) पुजा

iv) यांत्रिकिकरण

v) व्यासपिठ

vi) सामाजीक

vii) सुचना

Total No. of Questions : 5]

P249

[4801]- 1002

F.Y. B.A.

MARATHI

G -1 : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी (पर्यायी अभ्यासक्रम)
(2013 पॅटर्न)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दांत लिहा. [20]

- i) भाषा म्हणजे काय ते सांगून भाषिक कौशल्ये कोणती ते सांगा.
- ii) निबंध म्हणजे काय ते सांगून निबंधाचे प्रकार कोणते ते सांगा.
- iii) अनुस्वारा संबंधी कोणतेही दोन लेखन विषयक नियम सांगा.
- iv) भाषण कौशल्यासाठी आवश्यक कोणतेही दोन गुण सांगा.
- v) प्रमाणभाषा म्हणजे काय?
- vi) मुद्रितशोधनाच्या कोणत्याही दोन खुणा काढून त्याचा अर्थ लिहा.
- vii) खालील म्हणींचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.
  - अ) इकडे आड तिकडे विहीर
  - ब) गर्वाचे घर खाली
- viii) खालील विषयावर प्रत्येकी दोन-दोन घोषवाक्ये तयार करा.
  - अ) भ्रष्टाचार
  - ब) मुलगी वाचवा

ix) पुढील कल्पनाचे एकत्रीकरण करून त्यासाठी एक शब्द लिहा.

अ) श्रम न करता खाणारा

ब) जाणून घेण्याची इच्छा असणारा

x) पुढील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा.

अ) अंग चोरणे

ब) कंबर कसणे

xi) पुढील शब्द शुध्द करून लिहा.

अ) तुशार

ब) पचात्तर

xii) खालील इंग्लिश शब्दांसाठी मराठी पारिभाषिक शब्द लिहा.

क) Yearly

ड) Magazine

प्रश्न 2) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर सुमारे पन्नास शब्दांपर्यंत लिहा. [5]

i) “मानवाने भाषा निर्माण केली व भाषेने मानवास” या निधानाची सार्थकता स्पष्ट करा.

ii) भाषांतर कौशल्याचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) पुढील दिलेल्या उताऱ्याचे सारांशलेखन करून उचित शीर्षक द्या. [5]

“माझ्यावर जरी अनेक दुःखद प्रसंग आले असले, तरी माझा एकंदरीत जगाचा अनुभव कटू नाही. जग हे वाईट माणसांनी भरलेले आहे असा माझा अनुभव नाही.

माझे अनेक ठिकाणचे अनुभव मला असे सांगतात की जगात दुष्टपणापेक्षा अज्ञान व गैरसमज यांनी तऱ्हेतऱ्हेच्या आपत्ती ओढवतात व तंटे, भांडणे उत्पन्न होतात. दुःखे जगात आहेतच, दुष्टपणापण आहे. प्रयत्न केला तर जग पुष्कळ सुधारेल अशी माझी कल्पना आहे व मला आशा आहे की पाच हजार दहा हजार वर्षांनी म्हणा असा एक दिवस येईल की जेव्हा सर्वांना खाण्यापिण्यास पोटभर मिळेल, प्रत्येकाला राहण्यास घर मिळेल, क्षुल्लक तंटे- बखेडे कमी होतील, समाजातील कृत्रिम भेद आणि त्यामुळे उत्पन्न होणारी वैरे व युध्दे बंद होतील. ज्ञान व ज्ञानाची आवड तसेच कला व कलेची आवडही वृद्धिंगत होईल आणि खऱ्या नीतीची व धर्माची तत्वे साहजिकपणेच लोकांना इतकी प्रिय व आदरणीय होतील की त्यांच्या अंमलबजावणी करिता कृत्रिम निर्बंधाची, निषेधाची, कायद्याची व तुरूंगाची आवश्यकता फारशी राहणार नाही'

- वा. म. जोशी

प्रश्न 3) अ) खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 150 शब्दांपर्यंत संवाद लेखन करा. [10]

- i) शिक्षक व पालक यांच्यातील संवादाचा नमुना तयार करा.
- ii) मोबाईल विक्रेता व ग्राहक यांच्यातील संवादाचा नमुना तयार करा.

ब) खाली दिलेल्या इंग्रजी उताऱ्याचे मराठीत भाषांतर करा. [10]

Today, electricity is everywhere and we cannot imagine air world without it. Electricity serves us in our house. factories. offices to light up streets. on the forms, in the air and even in space, Electricity provides illumination in the night. It keeps us warm in winter and cool in summer. It provides us myriads of comforts by running gadgets such as grinders. mixers toasters hot plates, geysers, vacuum cleaners, washing machines, irons. fans sewing machines. refrigerators and so many others. Even the modern age computers are run on electricity.

प्रश्न 4) अ) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर 300 शब्दांपर्यंत निबंध लिहा. [15]

- i) आजचा युवक - युवती
- ii) राष्ट्रवाद
- iii) मी प्राचार्य झालो तर

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयाचे 300 शब्दांपर्यंत चिकित्सक परीक्षण करा.

[15]

i) भारतीय विविधता

ii) सर्वधर्मसमभाव

iii) सोशल मिडिया - गरज की करमणूक

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P250

[Total No. of Pages : 6

[4801] - 1003

F.Y. B.A.

FRENCH (Advanced)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instruction to the candidates:

20 marks are reserved for the oral exam.

Question 1)

A) Traduisez en anglais

[10]

Comme la Coupe du monde de foot, la Coupe du monde de pâtisserie accueille les pays du monde entier. Elle a lieu tous les deux ans.

Il y a 21 meilleures équipes en finale. La finale est une occasion unique de découvrir les desserts et les gâteaux de nombreuses régions du monde.

Chaque pays présente 3 pâtissiers-chefs : un expert en chocolat, un expert du sucre et un spécialiste de la glace. Le jury est composé de

21 chefs représentant les 21 pays en compétition. Il faut que les desserts soient bons et beaux !

Il faut préparer 12 desserts en 10 heures. Avec des outils très fins les chefs créent des incroyables sculptures de chocolat, de sucre et de glace qui révèlent l'imagination et la technique qu'il faut pour exercer le métier de pâtissier.

Question 2) A) Répondez aux questions suivantes. (3 au choix)

[15]

1) Décrivez une fête française que vous connaissez.

2) Quelle est selon vous la morale de la fable « La cigale et la fourmi » de La Fontaine. Expliquez.

3) Quel est le thème du poème "Pour toi mon amour ?"

4) Faites un portrait de la jeune fille dans le poème "Elle avait pris ce pli" de Hugo et montrez son amour paternel.

5) M Jourdain, en quoi est-il ridicule?

6) 'Aujourd'hui, c'est le premier jour de printemps et je ne peux pas le voir" Commentez

B) Choisissez **UN** des sujets ci-dessous

[10]

1) Vous avez rendez-vous chez le docteur à 17h, mais vous serez en retard à cause d'un embouteillage. Vous téléphonez à la secrétaire pour dire que vous aurez un retard. Écrivez la conversation

OU

2) Vous voulez ouvrir un compte dans une banque. Vous entrez dans la banque près de chez vous. Construisez un dialogue entre le banquier et vous.

C) Dites autrement en français simple (4 au choix)

[4]

P.T.O.

- a) l'accroissement
- b) car je ramone celui qui est éteint.
- c) faire une ordonnance.
- d) mont de piété.
- e) règlement

D) Dégagez le sentiment exprimé [2]

- a) "je regrette monsieur, la maison ne fait pas de crédit"
- b) « l'état devrait nourrir ces gens-la »

E) Dites vrai ou faux [2]

- a) Le 31 décembre, à minuit, les français s'embrassent « sous le gui »
- b) La « grande boucle » se termine traditionnellement sur les Champs Elysées.

F) Complétez avec les informations des fêtes. [4]

- a) La cueillette et la vente du muguet sont libres pendant la fête de _____.
- b) La fête Nationale est fêtée _____.
- c) Le 2 février c'est la fête de _____.
- d) Celui qui trouve la fève sera le roi ou la reine pendant la fête de _____

Question 3)

A) a) Trouvez les adverbes ; vif, mauvais [8]

b) Trouvez les noms : allonger, espérer

c) Formez les adjectifs : mélodie, maladie

d) Trouvez les verbes : *production, consommation*

B) Remplacez les noms soulignés par les pronoms personnels convenables.

1) J'invite mes amis pour mon anniversaire. [4]

2) Il a chanté la chanson pour ses parents.

3) Donne -moi la réponse!

4) J'irai à Paris la semaine prochaine.

C) Mettez les verbes aux temps qui conviennent. [4]

1) Quand tu (trouver) la clé, nous pourrons partir.

2) La nuit dernière, une incendie(se déclarer) près de Bordeaux.

3) Si elle venait à l'heure, nous (partir) toute de suite.

4) Aussitôt qu'elle (arriver) à la maison, elle a ouvert la porte.

D) Mettez au subjonctif /l'indicatif [4]

1) Il faut que tu (prendre) tes médicaments tout de suite!

2) Je suis désolée mais je ne (pouvoir) pas venir pour la soirée.

3) Je suis sûr qu'il (réussir) à l'examen.

4) Je veux que vous (apprendre) vite ce dialogue.

E) Mettez au passif [4]

- 1) Pierre répare sa bicyclette.
- 2) Mon père m'appelle.
- 3) J'avait rempli la fiche.
- 4) Le cycliste prendra une bouteille d'eau pendant le concours.

F) Faites selon les indications

[5]

- 1) Tu continues à faire du vélo?(Répondez en utilisant le négatif)
- 2) aucun /ne/ voisin/ lui/ parle (Mettez en ordre)
- 3) Tu aimes les pulls en coton, toi? Non, je préfère _____ en laine.
(Mettez le pronom démonstratif)
- 4) Ils ont hérité un château. Ils sont très fiers de ce château.
(Reliez avec le Pronom relatif)
- 5) C'est votre casquette et voilà _____ (de Jacques)
(Mettez le pronom possessif)
le

G) Mettez les verbes au conditionnel présent.

[4]

- 1) Je (aimer) venir chez toi ce weekend.
- 2) Elles (être) là pour la réunion.
- 3) Nous (acheter) peut-être un cadeau pour le mariage.
- 4) Ils (se déguiser) pour la fête du Mardi Gras.

Total No. of Questions : 5]

P250

[4801] - 1003

F.Y. B.A.

FRENCH (Beginners)

**Text : Nouvel En Echanges - Raddi/Paranjpye
(New Course)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Q1. Répondez en français. (5 au choix)

[10]

- 1) Combien de jours y a-t-il dans une semaine ? (en lettres)
- 2) Quel temps fait-il en été ?
- 3) Comment s'appelle la saison des pluies en Inde ?
- 4) Nommez deux légumes.
- 5) Nommez deux vêtements d'homme.
- 6) Combien de doigts avez-vous ? (en lettres)

Q2. Compréhension. Lisez le passage et répondez aux questions suivantes.

[10]

Bonjour ! Je m'appelle Mireille. J'habite à Lille en France. Les Français aiment bien faire du sport et moi aussi. Quand il neige ici, je fais du ski et je joue dans la neige avec mes amis. Pendant les vacances, je vais avec ma famille au bord de la mer. Là, je nage dans la mer. Je fais aussi le jogging et de la gymnastique. Pour moi la musique est une passion et j'aime bien jouer de la guitare quand mes amis chantent. Ce week-end, il y a un concert de rock et mes amis et moi, nous allons au théâtre et ensuite on va manger dans un restaurant chinois.

Répondez aux questions suivantes.

- 1) Mireille, quel instrument joue-t-elle ?
- 2) Où va Mireille le weekend et avec qui ?
- 3) Mireille, où habite-t-elle ?
- 4) Qu'est-ce qu'elle fait quand il neige ?
- 5) Quel est le programme de Mireille ce weekend ?

Q3) Grammaire

A) Conjuguez les verbes:

[10]

- 1) Le directeur (être) en retard
- 2) Vincent, il (marcher) très vite.
- 3) Mme Vincent (boire) du café.
- 4) Le petit garçon (manger) les sandwiches.
- 5) Vous (écrire) une lettre à vos amis.
- 6) Marie ne (comprendre) pas l'espagnol.
- 7) Il (faire) son devoir.

- 8) Elle (venir) de Mumbai par le train.
 9) Ils (attendre) l'autobus.
 10) Sophie (avoir) un cours de français .
- B) Mettez les prépositions. (2)
 1) Le chat est _____ la table.
 2) Les clés sont _____ le sac.
- C) Récrivez les phrases avec le contraire du mot souligné. (2)
 1) L'école est **grande**.
 2) Il arrive **avec** ses amis.
- D) Mettez au négatif : (2)
 1) Vous avez des bonbons.
 2) Il y a une table dans la classe.
- E) Mettez au pluriel : (2)
 1) Tu montres ton livre à Pierre.
 2) L'ordinateur est sur la table.
- F) Mettez au féminin. (2)
 1) Le chanteur anglais est intelligent et grand.
 2) L'acteur est gros et beau.
- G) Mettez un adjectif possessif convenable : (2)
 1) J'écris une lettre à _____ cousins.
 2) Elle téléphone à _____ père.
- H) Mettez les phrases en ordre. (2)
 1) été / le/ gris/ en/ ciel/est/ n' / pas.
 2) les /réponse/ la / cherchent/ étudiants.
- I) Complétez avec les articles contractés (au , à la, du , de la, etc) (2)
 1) Je vais _____ bibliothèque.
 2) Le stylo _____ Marie est bleu.
- J) Trouvez l'intrus. (2)
 1. il, me, nous, elles, tu.
 2. japonais, chinois, italienne, anglais, espagnol

K) Récrivez selon les indications : (7)

- 1) quelle heure est-il ? ... 9.45 am
- 2) _____ c'est samedi, demain c'est dimanche (Aujourd'hui/ hier)
- 3) tu fais ton devoir dans la salle de classe. (Mettez à l'Impératif)
- 4) _____ ordinateur ne marche pas bien (ce/cette/ cet/ ces)
- 5) Nous regardons la télévision dans _____ (la cuisine / le salon / la salle à manger)
- 6) Ma mère est la _____ de mon père (grand'mère. tante, cousine, femme)
- 7) Les pommes ? _____ sont rouges (Mettez les pronoms sujets)

L) Reliez les colonnes. (5)

1. Bonjour	a) you go to bed
2. A mardi	b) you greet someone
3. Au revoir	c) you want to take leave
4. A tout à l'heure	d) you want to meet someone on a day
5. Bonne nuit	e) you are going to meet someone soon

Q4) Traduisez en anglais. (10)

M Davis est un jeune Anglais qui habite à Londres. Il aime le français mais il ne parle pas bien la langue. C'est pourquoi il étudie la langue. M Picard est le professeur de M Davis. Il est français. Il travaille dans le bureau. C'est un homme de quarante ans. Il enseigne très bien. M Davis est très intelligent et il apprend rapidement et fait du progrès. Maintenant il parle bien le français, avec un bon accent.

Q5) Ecrivez une composition sur (10)

Mon ami/e OU

Ma famille OU

Les saisons de l'année.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P251

[Total No. of Pages : 7

[4801] - 1004
F.Y. B.A.
GERMAN (Basic)
(2013 Pattern) (Regular)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *10 Marks are for Reading Comprehension and 10 Marks for Oral Exam.*

Frage I. Beantworten Sie die folgenden Fragen! (Nur 10)

[10]

1. Sie haben Hunger. Was essen Sie?
2. Nennen Sie 2 deutschsprachige Länder!
3. Was darf man im Unterricht nicht machen?
4. Was machen Sie am Abend?
5. Was essen Sie zum Frühstück?
6. Welche Zeitung lesen Sie jeden Tag?
7. Wo kann man Käse kaufen?
8. Um wieviel Uhr haben Sie Deutschunterricht?
9. Was macht Ihr Vater in der Freizeit?
10. Wohin kann man eine Landkarte hängen?
11. Was haben Sie am Wochenende gemacht?
12. Es regnet. Was brauchen Sie dann?

Frage II. Übersetzen Sie!

[10]

(A) Übersetzen Sie ins Englische!

(03)

Biro wohnt in Deutschland seit 2 Jahren. Er arbeitet in einer Fabrik. Er kommt aus der Schweiz. Er wohnt in der Wohnung von Frau Dichter. Sie ist sehr freundlich und hilft ihm viel. Vor 3 Monaten haben seine Eltern ihn besucht. Er ist immer sehr glücklich.

(B) Übersetzen Sie ins Englische!

(03)

Dino Botta hat heute einen Plan. Er möchte ins Kino gehen. Er hat 2 Kinokarten. Er ruft Monika an und lädt sie ein. Der Film fängt um 6 Uhr an und endet um 9 Uhr. Nach dem Film gehen sie in ein italienisches Restaurant.

(C) Übersetzen Sie ins Deutsche! (Nur 4)

(04)

1. Can you keep the books in the cupboard?
2. You are not allowed to talk loudly here.
3. Have you done your homework?

P.T.O.

4. The woman is searching her dog.
5. I would also like to invite my friend.
6. Martin has to go to the office today.

Frage III. Grammatik

[30]

(A) Ergänzen Sie die Personalpronomen! (Nur 4)

(04)

1. Sein Wagen ist sehr alt. Er verkauft _____.
2. Wie geht es _____, Frau Schneider?
3. Mark, ich möchte _____ zur Party einladen.
4. Meine Eltern wohnen in Mumbai. Am Wochenende kommen _____ nach Pune.
5. Die Bücher sind sehr bunt. Ich finde _____ wirklich interessant.

(B) Ergänzen Sie die Possessivpronomen! (Nur 4)

(04)

1. Herr Noora, wo ist _____ Sekretärin?
2. Claudia hat _____ Freund zur Party eingeladen.
3. Peter will heute _____ Onkel besuchen.
4. Hallo, Jörg und Britta! Ist _____ Auto kaputt? – Ja, es steht in der Garage.
5. Ich bin Arzt von Beruf. _____ Frau ist Fotografin.

(C) Ergänzen Sie die richtigen bestimmten/unbestimmten Artikel! (Nur 4)

(04)

1. Das Buch liegt auf _____ Tisch.
2. Ich brauche _____ Bleistift.
3. Marianne hängt _____ Bild an _____ Wand.
4. Peter hat _____ Nagel. Er sucht _____ Hammer.
5. _____ Wagen gehört meinem Vater.

(D) Schreiben Sie das richtige Modalverb! (Nur 4)

(04)

1. _____ man hier Zigaretten rauchen?
2. Ich bin krank. Ich _____ viel Obst essen.
3. Martha _____ 8 Sprachen.
4. Nach dem Mittagessen _____ ich heute einen Film sehen.
5. **Morgen haben wir Prüfung.** Heute _____ wir viel lernen.

(E) Ergänzen Sie die richtige Präposition! (Nur 4)

(04)

- 1) Maria hat Fieber. Sie muss sofort _____ Arzt gehen.
- 2) Die Katze sitzt _____ dem Boden.
- 3) Ich habe Blumen _____ meine Freundin gebracht.
- 4) Mein Auto ist kaputt. Ich bin heute _____ dem Bus gefahren.
- 5) _____ dem Unterricht gehe ich heute _____ Hause.

(F) Schreiben Sie die folgenden Sätze im Perfekt! (Nur 4) (04)

1. Johanna und Clara bleiben zu Hause.
2. Richard repariert beruflich die Autos.
3. Sie nimmt die Fahrkarte und das Visum mit.
4. Ruft Maria ihren Freund an?
5. Ich fahre nach Delhi.

(G) Schreiben Sie das richtige Verb! (Nur 3) (03)

(brauchen, sehen, aufstehen, vergessen, zumachen, anrufen)

- 1) Er _____ sein Handy immer zu Hause.
- 2) Du sollst die Tür _____.
- 3) Wir _____ einen Kuli und ein Heft.
- 4) _____ ihr gern deutsche Filme?
- 5) **Wann** _____ du jeden Tag _____?

(H) Bilden Sie Fragen! (Nur 3) (03)

1. Ich stelle die Bücher in das Regal.
2. Ich möchte einen Tee trinken.
3. Ich habe Stefan angerufen.
4. Um 10 Uhr habe ich einen Unterricht.

Frage IV. Wortschatz und Schreiben [10]

(A) Schreiben Sie die Gegenteile! (02)

1. rechts x _____
2. fragen x _____

(B) Welches Wort passt nicht? (nur 2) (02)

1. Flughafen, Flugzeug, Auto, Zug
2. reiten, Pferd, schnell, fragen.
3. Zimmer, Tisch, Stuhl, Schrank.
4. Tomaten, Zwiebeln, Karotten, Orangensaft

(C) Schreiben Sie!

(i) Ihre Freundin ist auf einer Reise in Indien und schreibt eine Ansichtskarte an Sie. (04)

(ii) Schreiben Sie einen Zettel **ODER** eine SMS für Mark. Sie kommen um 5 Uhr nach Hause und möchten heute Abend mit Mark zusammen essen gehen. Martin soll ein SMS schicken. (02)

PS: Sie können Ihren Schlüssel nicht finden. Mark soll sie finden.

Total No. of Questions : 5]

P251

[4801] - 1004
F.Y. B.A.
GERMAN (Advanced)
(2013 Pattern) (Regular)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

This paper includes listening comprehension exam of 10 marks and oral exam of 10 marks.

Use of a dictionary is not allowed.

Frage 1. Übersetze die folgende Texte ins Englische oder Marathi! (16)

A) (05)

Lange war Deutschland ein Auswanderungsland. Schon im 12. Jahrhundert gingen Deutsche nach Osten. Es gibt in den meisten osteuropäischen Ländern immer noch deutsche Minderheiten. Zwischen 1820 und 1920 wanderten 6 Millionen Deutsche nach Amerika aus, um den Elend der Industriegesellschaft zu entkommen. Heute ist Deutschland ein Einwanderungsland. Während des Wirtschaftswunders gab es in der BRD nicht genug Arbeiter. Die Wirtschaft suchte also die Arbeiter im Ausland.

B) (05)

Frau Welz ist seit zwei Jahren Verkäuferin in einem Kaufhaus. Sie war damals sehr zufrieden, dass sie eine Stelle gefunden hat und dass sie jeden Monat gut verdient hatte. Aber sie möchte mit dem Job jetzt aufhören. Sie sucht eine neue Stelle, aus zwei Gründen : erstens, weil sie mit ihrem Chef oft Streit hat, und zweitens, weil sie mehr verdienen will. Eine neue Stelle zu finden ist aber eigentlich zur Zeit nicht einfach. Sie sucht in der Zeitung und im Internet. Sie fragt auch oft ihre Freunde. Sie ist sicher, dass sie bald etwas Interessantes bekommen wird.

C) Übersetze ins Deutsche! (nur 3) (06)

1. Wash the eggs. Let them dry and then paint them colorful.
2. The Germans celebrate new year with fire crackers and Beer.
3. Proper nutrition and regular exercise are very important for a healthy body.
4. My parents are very understanding and patient.

Frage 2. Beantworte sechs der folgenden Fragen! (12)

1. Was ist für Robert Cooper das beste an Deutschland?
2. Vergleiche kurz das Familiensystem in Indien und in Deutschland.
3. Was denkst du über den Schlankheitswahn?
4. Wofür ist Köln bekannt?
5. Welche Werte sind für die deutschen Jugendliche wichtig?

6. Welche Nachteile hat das Leben in einer WG?
7. Was muss man essen, um gesund zu bleiben? Worauf muss man verzichten?
8. Wie feierst du Silvester? Welche Vorsätze hast du bei dem letzten Silvester gemacht?
9. Wann und wie wird der Advent gefeiert?
10. Welche Probleme hast du mit deinen Geschwistern oder Eltern?

Frage 3. Lese den folgenden Text und beantworte die darauffolgenden Fragen! (08)

WG für alte Menschen

Viele alleinstehende Menschen entscheiden, in einer Wohngemeinschaft zu leben. Dies hat natürlich viele Vorteile, gegenüber einer eigenen Wohnung, aber manchmal auch ein paar Nachteile.

Früher waren es nur Studenten, die während ihres Studiums ein solches Wohnen haben wollten. Aber heute wollen es auch viele ältere Menschen, die sich einer Wohngemeinschaft anschließen. Das bringt Vorteile, wenn man in so einer Wohngemeinschaft unter Menschen im gleichen Alter wohnt, dann muss man nicht in einem Altersheim wohnen. Dazu ist auch noch kostengünstiger.

Wenn der Ehepartner gestorben ist, dann fühlen sich die meisten einsam und verlassen. Kommen noch gesundheitliche Probleme hinzu, so ist ein selbstständiges Wohnen nicht mehr möglich. Viele wollen auch dann nicht in ein Altersheim wechseln. Mit gutem Grund, dass sich die Menschen im Altersheim allein und einsam fühlen. Hinzu kommen die hohen Kosten, die ein solcher Aufenthalt verursachen. Das Wohnen in einer Gruppenunterkunft ist die ideale Alternative. Jeder hat sein Zimmer, geteilt wird das Bad, die Toilette und die Küche. Man kann teils die Privatsphäre auch genießen und teils mit anderen zusammen sein. Gemeinsam wird gekocht oder man sitzt einfach gemütlich zusammen. Vorteilhaft ist auch, dass immer jemand da ist, der die schwache oder kranke alte Person weiterhelfen kann. Niemand ist allein gelassen. Eine Wohngemeinschaft ist für diese Menschen das Beste, was ihnen passieren kann.

Aber nicht jeder Typ ist für eine Wohngemeinschaft geeignet, denn beim Zusammenleben von unterschiedlichen Menschen muss man auch viel Rücksicht auf die anderen Mitbewohner nehmen. Menschen, die nur an sich selbst denken, sind oft für eine Wohngemeinschaft ungeeignet und können viel Streit und Unruhe in eine WG bringen.

A) Richtig oder Falsch? (04)

1. Altersheim ist kostengünstiger als WG.
2. Für alte Menschen kann nichts Besseres sein als die AltersWG.
3. In der AltersWG muss jeder einem kranken Menschen helfen.
4. AltersWG ist nicht für alle alten Leute gemeint.

B) Beantworte die Fragen! (04)

1. Welche Leute finden es nicht geeignet, in einer Alters WG zu wohnen?
2. Warum finden die alten Leute besser in einer WG zu wohnen ?

Frage 4. Grammatik und Wortschatz (20)

A) Bilde Passiv! (nur 3) (03)

1. Die Kinder essen viel Fastfood.
2. Zuerst muss man die Äpfel schälen.
3. Alle müssen die Autos hier parken.
4. Heutzutage liest man wenig.
5. Im Hotel Mama putzt, kocht und bügelt die Mama.

B) Bilde Sätze mit Präteritum! (nur 3) (03)

1. Man feiert die Feste sehr groß.
2. Die Leute essen nicht so viel Fastfood.
3. Das Familiensystem ändert sich viel.
4. Die Jugendlichen ziehen später aus.
5. Die Großeltern gehen durch den Wald spazieren.

C) Bilde partizip perfekt! (nur 3) (03)

1. Junge Leute wollen wie dünne Stars aussehen.
2. Ich wollte meiner Schwester noch viel Spaß wünschen.
3. Daniel hilft seinem Vater den Koffer tragen.
4. Meine Schwester lässt mich ihre Kleider tragen.
5. Er kann Spanisch.

D) Verbinde die Sätze! (nur 3) (03)

1. Der Mann ist alt. Er ist sehr aktiv.
2. Die Kinder können im Kinderzimmer spielen. Sie können auf dem Balkon spielen.
3. Der Nikolaus kommt nach hause. Er verteilt den Kindern Geschenke.
4. Der Adventskalender ist sehr schön. Er ist sehr teuer.
5. Ich habe zum Silvester entschieden. Ich mache täglich Yoga.

E) Bilde Relativsätze! (nur 3) (03)

1. Das ist die Bank. Sie liegt in der Nähe.
2. Weihnachten ist ein Familienfest. Man feiert es mit der Familie.
3. Das sind Tom und Petra. Anja hat Probleme mit ihnen.
4. Annete ist eine nette Dame. Alle Kinder gehen oft zu ihr.
5. Das sind alle Gewürze. Du brauchst sie für den Reis.

F) Ergänzen Sie das richtige Wort! (nur 5) (05)

1. Mit _____ versteht man die Konflikte zwischen zwei Generationen.
2. Kartoffel, Zwiebel, Erbsen sind _____.
3. Ich bin in Indien geboren. Indien ist meine _____.

4. Ein Adventskranz hat vier _____.
5. Es kamen Arbeiter aus Italien, Portugal Griechenland, aus der Türkei nach Deutschland. Man nennt sie _____.
6. Hm, die Pommes frites sehen gut aus. Möchtest du _____? Hmm, ich glaube, es gibt zu viel Salz drin.

Frage 5. Ergänze den Dialog !

(04)

Julia: Papa, kann ich etwas Geld haben?

Papa: _____?

Julia: Ich habe keins übrig.

Mama: Wieso möchtest du noch Geld? _____

_____

Julia: Ja, ich weiß schon, dass ich erst letzte Woche mein Taschengeld bekommen habe, aber das Geld ist leider nicht genug.

Mama: Sag mal, _____?

Julia: Ich war vorgestern im Kino und dann bin ich noch mit meinen Freunden Pizza essen gegangen. 16 Euro für die Kinokarte und den Rest bei Pizza.

Papa: Julia, _____.

Julia: Ja, genau. Ich möchte auch sparen. Aber dafür brauche ja mehr Taschengeld. Alles ist so teuer, jeden Tag muss ich so viel Geld ausgeben - Fahrkarte, Schulsachen, Bücher, ein bisschen für Spaß. Da bleibt kaum etwas zu sparen.

[4801] - 1007

F.Y. B.A.

URDU (General Paper - I)

(2013 Pattern)

A) Bang-e-Dara B) Chand Hum Asr

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) Attempt all questions.
- 2) Figures to the left indicate full marks.

15 سوال نمبر ۱:- اردو نظم نگاری کے معنی و مفہوم کی وضاحت کیجئے۔

15 سوال نمبر ۲:- اردو میں خاکہ نگاری کی تاریخ پر تفصیل سے روشنی ڈالیے۔
حدید اردو نظم نگاری کا جائزہ پیش کیجئے۔

25 سوال نمبر ۳ (الف):- ملام اکبر اقبال کی شاعرانہ خوبیاں بیان کیجئے۔
خاکہ نگاری کی اہمیت و افادیت بیان کیجئے۔

15 (ب):- مولوی عبدالحق کے خاکوں کی خصوصیات بیان کیجئے۔
اقبال کی مقبولیت اور عظمت پر اظہار خیال کیجئے۔

10 سوال نمبر ۴:- ذیل کے خاکوں میں سے کوئی ایک خاکہ پر اپنے خیالات کا اظہار کیجئے۔
فنی اعتبار سے مولوی عبدالحق کی تحریروں میں کیا خوبیاں پائی جاتی ہیں۔ وضاحت کیجئے۔

10 سوال نمبر ۵:- ذیل میں سے کوئی پانچ اشعار کی بحوالہ متن تشریح کیجئے۔
۱- ناک دلو مالی ۲- نواب محسن الملک ۳- منشی احمد صاحب مرحوم

- ۱- سوز بانوں پر بھی خاموشی کچھ منظور ہے۔
- ۲- چشمہ کوہ کودی شورشِ قہلزم میں نے
- ۳- حسن ہو کیا خود صاحب کوئی مائل ہی نہ ہو
- ۴- رتیبہ تیرا ہے بڑا شان بڑی ہے تیری
- ۵- مضطرب رکھتا ہے میرا دل بیتاب مجھے
- ۶- ایک حلقے پر اگر قائم تری رفتار ہے
- ۷- مدینہ تیری نگاہوں کا نور تھا گویا
- ۸- راز وہ کیا ہے ترے سینے میں جو مستور ہے
- ۹- اور پرندوں کو کیا محو ترنم میں نے
- ۱۰- شمع کو جلنے سے کیا مطلب جو محفل ہی نہ ہو
- ۱۱- پردہ نور میں مستور ہے ہر شے تیری
- ۱۲- عین ہستی ہے تڑپ صورتِ سیماب مجھے
- ۱۳- میری گردش بھی مثال گردشِ برکار ہے
- ۱۴- ترے لئے تو یہ صحرا ہی طور تھا گویا

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P253

[4801] - 1010

[Total No. of Pages : 7

F.Y. B.A.

HINDI (General - I)

हिंदी सामान्य स्तर (Gaddya/Paddya)

(2013 Pattern)

- पाठ्य-पुस्तकें : 1) गद्य वैभव
संपादक: डॉ. राजेंद्र खैरनार
2) काव्य सरिता
संपादक: डॉ. सुरेश सालुंके

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

- सूचनाएँ :- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए : [16]

- 'पंच परमेश्वर' कहानी का भावार्थ स्पष्ट कीजिए।
- 'क्लेम' कहानी के दफ्तरों की धाँधलेबाजी को स्पष्ट कीजिए।
- 'वही की वही बात' कहानी की कथावस्तु अपने शब्दों में लिखिए।
- बालमनोविज्ञान के आधार पर 'महानगर की मैथिली' कहानी की मैथिली का चरित्र-चित्रण कीजिए।
- 'मेरा ज्ञान-मेरा अज्ञान' निबंध का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। [16]

- 'दोनों ओर प्रेम पलता है' कविता का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिए।
- 'हो गई है पीर' कविता में व्यक्त विद्रोह की भावना को स्पष्ट कीजिए।
- 'भोर हो गई' कविता में स्पष्ट 'समय का महत्व' अपने शब्दों में लिखिए।
- 'जो बीत गई' कविता का आशय अपने शब्दों में लिखिए।
- 'टूटा पहिया' इस कविता के शीर्षक की सार्थकता स्पष्ट कीजिए।

P.T.O.

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।[7]

- i) “ठीक है-ठीक है करते है कुछ। मुरदे का अंतिम संस्कार नहीं करेंगे तो कल तुम ही लोग पता नहीं कहाँ कहाँ जाकर बदनाम करोगे”
- ii) “कैसे बिना आवाज रोती है बहुत नाराज होती है, तो गुमसुम हो जाती है..... एक रविवार ही तो मिलता है उसे हमारे साथ रहने के लिए।”

आ) निम्नलिखित अवतरणों में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए।[7]

- i) दीपक और फूल से सीखो
कब बुझना कब खिलना
मिट्टी में या सूर्य-किरण में
कब दोनों को मिलना।
- ii) आँखों से सिर्फ सच नहीं, सपना भी देखिए कलियों का रूप - रंग महकना भी देखिए।”

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं आठ के हिंदी पर्याय लिखिए। [8]

- i) Abstract
- ii) Ban
- iii) Concession
- iv) Duration
- v) Eligibility
- vi) Memorandum
- vii) No objection certificate
- viii) Officiating
- ix) Policy
- x) Registration

- आ) निम्नलिखित में से किन्हीं आठ वाक्यों को शुद्ध करके फिरसे लिखिए। [8]
- i) बन्दुक एक बहुत ही उपयोगी अस्त्र है।
  - ii) कई रेलवे के कर्मचारियों की गिरफ्तारी हुई।
  - iii) साहित्य और जीवन का घोर सम्बन्ध है।
  - iv) शेक्सपियर के नाट्य-दृश्यों का प्रयोग होना चाहिए।
  - v) वहाँ भारी-भरकम भिड़ जमा थी।
  - vi) वकीलों ने कागजात का निरिक्षण किया।
  - vii) अभंग एक प्रकार का मराठी छन्द होता है।
  - viii) मेरा नाम श्री आनन्दकुमारजी है।
  - ix) मैं अपनी बात का स्पष्टीकरण करने के लिए तैयार हूँ।
  - x) एक प्रलयी प्रचण्ड हुंकार हुआ।

- इ) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी में अनुवाद कीजिए। [6]

What should a man do when there is much work and little time to do it in? He should have patience, do what he believes is most useful and leave the rest to god. If god grants life, the arrears can be taken up the next day.

अथवा

काम खूप व वेळ कमी आहे, त्याला माणस काय करणार? त्याने धैर्य बाळगायला हवे. जे सर्वात अधिक उपयोगाचे वाटेल. ते त्याने आधी पूर्ण करावे व बाकी सर्व देवावर सोडावे. जर देवाच्या कृपेने आयुष्य राहिले तर, जे बाकी राहिले आहे ते दुसऱ्या दिवशी ही पूर्ण करता येते.

- प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किसी एक विषय पर निबंध लिखिए। [12]

- i) विज्ञान और जीवन
- ii) कुर्सी की आत्मकथा
- iii) भारत विविधता में एकता

Total No. of Questions : 5]

P253

[4801] - 1010

F.Y.B.A.

प्रयोजनमूलक हिंदी (Functional Hindi)

(2013 Pattern) (Regular)

समय : 3 घंटे]

[पूर्णांक : 80

- सूचनाएँ :-
- 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
  - 2) प्रश्न के दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों में से किन्हीं छह शब्दों के पर्याय लिखिए:[6]

- i) Advance
- ii) Bulletin
- iii) Cabinet
- iv) Demand
- v) Endorsement
- vi) Greeting
- vii) Financial year
- viii) Joining Date.

आ) निम्नलिखित में से किन्हीं छह गणितीय आँकड़ों तथा चिह्नों का मानक वर्तनी के अनुसार लिखिए: [6]

- i) 66
- ii) 12
- iii) 42.6
- iv) $3\frac{1}{2}$
- v) -
- vi) 61%
- vii) $5+6=11$
- viii) 18

प्रश्न 2) निम्नलिखित वाक्यों में से किन्हीं आठ वाक्यों को मानक वर्तनी के आधार पर शुद्ध करके लिखिए: [8]

- i) मैं आपका दर्शन करने आया हूँ।
- ii) उसे सौ रूपये जुर्माना हुए।
- iii) मैं नावों पर सवार था।
- iv) नदी को बाढ़ आयी।
- v) पुस्तक को जहाँ से ली थी वहीं रख दो।
- vi) किसी भी आदमी को भेज दो।
- vii) मैंने सूई, कंघी, दर्पण और पुस्तकें मोल लिये।
- viii) उसने भाषण दिया।
- ix) राम ने रावन को मारा।
- x) मैं आपका धन्यवाद देता हूँ।

प्रश्न 3) अ) निम्नलिखित परिच्छेद का एक – तिहाई शब्दों में सार-लेखन कर उसे उचित शीर्षक दीजिए: [6]

साहित्य में नाट्य रूपान्तरण का सूत्रपात कई दशक पूर्व हो गया था। संस्कृत, बंगला, मराठी, गुजराती, कन्नड, तेलुगू, मलयालम, विदेशी भाषाओं की प्रख्यात कृतियों के रूपान्तरण द्रुतगति से हुए और उनका रंगमंच पर प्रस्तुतीकरण किया गया। इससे प्रभावित होकर हिंदी साहित्य के रंगकर्मी भी इस कला की ओर आकृष्ट हुए और उन्होंने साहित्य की विविध विधाओं को रंगमंच के अनुकूल रूपान्तरित किया। आधुनिक युग में इस कला का इतना अधिक विकास हुआ है की इसकी प्रतिष्ठा एक स्वतंत्र विधा के रूप में हो गई। किसी भी कृति का रूपान्तरण करने से पूर्व मंच तथा मीडिया का चयन आवश्यकतानुसार करना चाहिए और फिर उसी के अनुरूप नाटकीय शैली का उपयोग करना चाहिए, क्योंकि हर मीडिया का शिल्प – विधान, रंगकर्म, साज-सजा, दृश्यबन्ध, प्रस्तुतीकरण प्रणाली, तकनीक अलग-अलग होती है। रंगमंच में मंचसजा, प्रकाश व्यवस्था, परिवेश, ध्वनि, वेशभूषा, अभिनय आदि तत्व आवश्यक होते हैं।

आ) निम्नलिखित पत्रों में से किन्हीं दो पत्रों के प्रारूप तैयार कीजिए: [10]

- i) दर्शना सुदर्शन पाटोळे, संगमनेर रोड, अहमदनगर से वैद्यकीय अधिकारी, सरकारी अस्पताल, अहमदनगर को मरीजों को समय पर न मिलनेवाली दवाईयों के संदर्भ में शिकायती पत्र लिखती हैं।
- ii) मा. प्रधानाचार्य डा. गोविंद बुरसे, विवेकानंद महाविद्यालय, औरंगाबाद से मा. सम्पादक सचिन परूळेकर, दैनिक सकाळ पुणे को महाविद्यालय में आयोजित 'वाद-विवाद' स्पर्धा के परिक्षक हेतु निमंत्रण पत्र भेजते हैं।
- iii) पवन/अश्विनी मोहिते, लोकमत समाचार में प्रकाशित 'विभागीय अभियंता' पद हेतु भारत संचार निगम लिमिटेड, महाव्यवस्थापक, दूरसंचार, रायगड - 432032 को आवेदन पत्र लिखता/लिखती है।

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो विषयों पर विज्ञापन का नमूना तैयार कीजिए। [10]

- i) सर्कस का विज्ञापन
- ii) जल साक्षरता का विज्ञापन
- iii) वजन घटाने वाले तेल का विज्ञापन
- iv) स्वच्छता अभियान का विज्ञापन

आ) निम्नलिखित मराठी अथवा अंग्रेजी परिच्छेद का अनुवाद कीजिए। [6]

मी एका व्याधाचा मुलगा आहे, होतो, आणि लहानपणा पासून माझी एकच मोठी आकांक्षा होती. मला धनुर्विद्येत प्रावीण्य हवं होतं. पण प्रत्येक गुरूकुलात मी झिडकारला गेलो, कारण मी रानटी क्षुद्र होतो. माझ्या घराण्यात कुणाच्याच डोक्याला मुकुटाचा स्पर्श झाला नव्हता किंवा हातात रत्नखचित तलवार आली नव्हती; पण मला राहवेना. एका आचार्यांना मनोमन गुरू मानून मी रानातच त्या विद्येचा अभ्यास केला. काही काळानंतर मी अंधारातून उडणाऱ्या घुबडाचा त्याच्या अत्यंत हलक्या आवाजावरून नही वेध होऊ लागलो. रक्त आटवून मिळवलेल्या या यशातून च हे भीषण संकट माझ्यावर कोसळलं

अथवा

It is very easy to acquire bad habits; such as eating too much sweets or too much food, or drinking too much fluid of any kind of smoking. The more we do a thing the more we tend to like doing it, we feel unhappy. This is called the force of habit and the force of habit should be fought against.

- प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित लघूत्तरी प्रश्नों में से किन्हीं तीन के उत्तर लिखिए: [12]
- i) प्रयोजनमूलक हिंदी के विविध रूप स्पष्ट कीजिए।
  - ii) अनुवाद का स्वरूप एवं महत्व विशद कीजिए।
  - iii) पत्र-लेखन का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
  - iv) विज्ञापन का महत्व विशद कीजिए।
- आ) निम्नलिखित विषयों में से किन्हीं चार पर टिप्पणियाँ लिखिए: [16]
- i) विज्ञापन के प्रकार
  - ii) अनुवादक के गुण
  - iii) जनसंचार के माध्यम
  - iv) प्रशासनिक हिंदी
  - v) आवेदन पत्र
  - vi) संक्षेपण

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P254

[Total No. of Pages : 2

[4801] - 1011

F.Y. B.A.

PERSIAN (General Paper - I)

Text : Aks-e-Farsi

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q 1, Define and illustrate any Five of the following.

- ۱- تجنیس زائد   ۲- تجاہل عارفانہ   ۳- تجنیس نام
۴- سوال و جواب   ۵- صنعت ایہام   ۶- تشبیہ

Q 2, Write a short note on any Two of the following.

- ۱- نظم   ۲- رباعی   ۳- غزل   ۴- قطعہ

Q 3 (A) Reproduce on any one story of the following.

- ۱- حکایت صدر رحمی   ۲- حکایت غلام نجفی   ۳- حکایت شاہ وگدا

Q 3 (B) Write a short note any two of the following.

- ۱- نظامی گنجوی   ۲- مرزا غالب   ۳- حافظ شیرازی   ۴- پروین اعتصامی

Q 4, Explain in Persian OR Translate and Explain in to English, Urdu OR Marathi any ten couplets of the following.

- ۱) مراد رخنار چینی تیرہ خاک * تو دادی دل روشن و جان پاک
۲) جان زتن بردی و در جانی ہنوز * درد با دادی و در مانی ہنوز
۳) خوش بود فارغ ز بند کفر و ایمان زلیستن * حیف کافر مردن و آوخ مسلمان زلیستن
۴) مدفن عشق جہاں است این جا * یک جہاں عشق بود مدفن من
۵) مادر سنگدست تا زنده است * شہد در کام من ولست شریک
۶) سر شاخ گل طاری یک سحر * ہمہ گفت با طائران دگر
۷) تو نیکی کن بمسکین و تہی دست * کہ نیکی خود سبب گردد دعا را
۸) سحر گد، غنیہ ای در طرف بظار * ز سخوت بہت گلی خندید بسیار
۹) جواب داد مرا با تو آشنائی نیست * کہ رہزنی تو و من نام با سپان دارم
۱۰) بحر اصر را بچوپ او شکاف * از شکوہ ہمیش لوزہ ای آگن بہ قاف
۱۱) گفت من سر برد آستان دارم * نہ چو تو سر پر آستان دارم
۱۲) گل من سبزہ زاری کرد پیدا * زمانہ تو بہساری کرد پیدا

P.T.O.

Q5 (A) Translate any two passage of the following.

۱۰

(۱) بربل چشمہ بیائے درخت موشے خانہ گرفتہ بود۔ و غوکے نیز در آل آب بسر می نمود۔ روزے بربل آب آمدہ لغزہ سرای آغاز بہاد۔ موش بر آل آواز دلخراش از خانہ بر آمدہ نشاط می کرد سرے می جنبانید۔ غوک باو طرح آشنائی افکند۔ روزے موش باغوک گفت: تو زیر آب قرار دادی، اگر فریاد کنم از شور غوکان دیگر بگوش تو نمی رسد چاره آن چیست؟

(۲) روز چہارم لبیک گفت: گرچه دریں خانہ آسائش نداری، اما اگر از شاہ ایران نمی ہراسی دو ہفتہ در این خانہ بی بہا منزل کن۔ بہرام بر او آفریں کرد و گفت سہ روز در این خانہ شاد بودیم، سخنہای تو را جای خواہم گفت کہ از آل دلت روشن گرد و این میزبانی برایت جاہلی نیلو آورد۔

(۳) اما از صدای سم اسبان و نفیر چاوشان فریاد او بہ جای نمی رسید کسی بہ حالش اعتنائی نمی کرد۔ از نومیدی دلش پارہ شد و با دردد و رنج بہ محنت خانہ نمود بازگشت و با پریشانی روی بہ بت آورد و او را سدرہا خوش بختی خود خواند، چون ابراہیم بہ ضرب سنگ شکست و بر زمینش انداخت۔ آن گاہ۔

Q5 (B) Translate the unseen English passage in to persian or marathi or Urdu.

۸

A Family without an educated mother is in most cases, a poorer family than one in which everyone is educated and can earn a living. A family of the former kind may suffer in other ways too because the mother is unable to help the children in their education and training for life.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P255

[4801]- 1012

[Total No. of Pages : 3

F.Y. B.A.

संस्कृत (SANSKRIT)

G - 1: सुरभारती (Surabhārati)
(2013 Pattern) (Regular)

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

सूचना :

1) सर्व प्रश्न अनिवार्य

All questions are compulsory.

2) उजविकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Figures to the right indicate full marks.

प्रश्न 1) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही दोहोंचे मराठीत किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा. [16]
Translate each any two from 'A' and 'B' sections into Marathi or English.

विभाग - 'अ' SECTION - 'A'

- i) ऋत्विगाचार्यपुरोहितत्रोत्रियेभ्यो ब्रह्मदेयान्यदण्डकारण्यभिरूपदायादकानि प्रयच्छेत।
अध्यक्षसंख्या-यकादिभ्यो गोपस्थानिकानीकस्थचिकित्सकाश्चदमकजङ्घाकारिकेभ्यश्च
विक्रयाधानवर्ज्यानि।करदेभ्यः कृतक्षेत्राण्यैकपुरूषिकाणी प्रयच्छेत। अकृतानि कर्तृभ्यो नादेयानि।
- ii) एवं ते त्रयोडपि शिशवा परस्परमज्ञातजातिविशेषा एकाचारविहारा बाल्यमतिवाहयन्ति।
अथ कदाचित्त्र वने भ्रमन्नरण्यगजः समायातः। तं दृष्ट्वा तौ सिंहसुतौ व्दावपि कुपिताननौ तं
प्रति प्रचलितौ यावत तावत्तेन शृगालसुतेनाभिहितम-अहो गजोऽयं युष्मत्कुलशत्रुः। तन्न
गन्तव्यमेतस्याभिमुखम्। एवमुक्त्वा गृहं प्रधावितः।
- iii) जयसेना - देव ध्रुवसिद्धिर्विज्ञापयति । इहैवानीयतां गौतम इति।
राजा - तेन हि वर्षवरपरिगृहीतमेनं तत्रभवतः सकाशं प्रापय।
जयसेना - तथा।
विदूषक :- भवति, जीवेयं वा न वा । यम्मया अत्रभवन्तं सेवमानेन तेऽपराधं तन्मर्षया
देवी - दीर्घायुर्भव।

P.T.O.

विभाग - 'ब' SECTION - 'B'

- i) अयं स कालाः सम्प्राप्तः प्रियो यस्ते प्रियंवदा।
अलंकृत श्वाभाति येत संवत्सरः शुभः॥
नीहारपरूषो लोकः पृथिवी सस्यमालिनी।
जलान्यनुपभोग्यानि सुभगो हव्यवाहनः॥
- ii) पुर्वं शान्तमनाः परात्मनि समे संलीनचेताः सदा
सौहार्दश्चित्तमानसो घनवनेष्वस्माभिरेषो ऽवसत्।
स्मृत्वा स्नेहममुं पुरातनमयं नास्माभिरून्मूलितः
गर्वान्धोऽद्य स एव नाशनविधावस्माकमुद्युक्तवान्॥
- iii) जात्या मृदुप्रकृतयः सरलान्तरङ्गा
न्याय्यात् पथः प्रविचलन्ति न भारतीयाः।
अन्यायतो व्यवहरेद् यदि कोऽप्यमित्रो
जेतण्य एव कुटिलः सपदि त्वया सः॥

प्रश्न 2) i) चंद्रापीडाचे शिक्षण या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा? [16]

Write an essay on the topic Education of चंद्रापीडा।

किंवा/OR

- ii) 'गौतमस्य चातुर्यम्' या पाठाचे रसग्रहण करा?
Appreciate the lesson "गौतमस्य चातुर्यम्"?

प्रश्न 3) i) भारतीय सैनिकांचे जीवन खडतर आहे असे कवीने का म्हटले आहे? [16]

Why the poet says that Indian soldier's life is difficult?

किंवा/OR

- ii) व्याघ्रीने केलेले माणसाचे वर्णन स्पष्ट करा.
Vyaghri's description of 'Man'?

प्रश्न 4) 'अ' आणि 'ब' विभागातील प्रत्येकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. [16]

Explain with reference to context any two each section: section 'A' and 'B'

विभाग - 'अ' SECTION - 'A'

- i) बालद्रव्यं ग्रामवृध्दा वर्धयेयुराव्यवहारप्रापणात् देवद्रव्यं च।
- ii) न च कृत्यं परित्याज्यमेष धर्मः सनातनः।
- iii) अहो पापेन मृत्युना गृहीतोऽस्मि।

विभाग - 'ब' SECTION - 'B'

- i) वनानां शोभतेभूमिर्निविष्टतरूणात्पा।
- ii) अकीर्तिर्जीवितं हन्ति जीवतोऽपिशरीरिणः।
- iii) त्वं देशरक्षणपरः क्षपयस्यहानि।

प्रश्न 5) पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर विवेचक परिच्छेद लिहा. [16]

Write short notes on any two of the following.

- i) याज्ञवल्क्य आणि मैत्रेयी यांच्यातील संवाद:
A dialogue between याज्ञवल्क्य and मैत्रेयी.
- ii) सर्वधर्मपरिषद् या पाठाचा विषय.
The topic of the lesson सर्वधर्मपरिषद्.
- iii) कर्णाची व्यक्तीरेखा.
Character of कर्ण
- iv) सुभाषितरत्नानिमधिल भवभूतिचे शिक्षणविषयक विचार.
Thought's of भवभूति on Education in सुभाषितरत्नानि.

Total No. of Questions : 8]

SEAT No. :

P256

[4801]- 1013

[Total No. of Pages : 3

F.Y. B.A. (Regular)
ARDHAMĀGAHĪ (Prakrit)

G - 1: प्राकृतगद्यपद्यवेचे क्रमांक-5
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

गद्यविभाग

Q1) Translate into English or Marathi any two of the following: [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा.

- i) कयाइ वासासुं सत्तरत्तं निबिड - निवडंत - णीर -संघाया संजाया वुट्टी। नयरस्स वणस्स अंतराले पडंत - पउर - पय - पूर - वसेण नई अपारा संपण्णा। बहिं गंतुं अपारयंतो देवपालो देवस्स दं सणेण अकयभोयणो ठिओ सत्त-दियहाइं। अट्टम - दिणे नियत्ते नई - पूरे गओ बाहिं। जुगाइदेवं दट्टूण अमय - सित्तो व्व समुप्पण्ण - परिओसो तं पुज्जिऊण महि - णिहिय - णिडालवट्टो पणमेइ।
- ii) विदूषक :- ही ही भो। णिमंतणिओ परमण्णेण विअ राअरहस्सेण फुट्टमाणो ण सक्कुणोमि आइण्णे अत्तणो जीहं रक्खिदुं। ता जाव तत्तभवं वअस्सो धम्मासणादो उट्टेदि दाव इमस्सिं विरल - जण - संवादे विमाणपडिच्छंद - परिसरे चिट्ठिस्सं । (परिक्रम्य तत्र स्थितः।
- iii) तीए कहियं, 'एत्थत्थि वेसमणो नाम सत्थवाहो। तस्स धूया सिरिमई। सा मए बाल - भावाओ आरब्ध पालिया जा तुमए हत्थि - संभमाओ रक्खिया। तीए हत्थि - संभमुच्चरियाए उज्झिऊण भयं जी विय - दायगो त्ति मुणिऊण तुमं साहिलासं पलोइओ । तओ अच्चंत - सुदंर - रूव. जोव्वण - लायण्ण - कला - कोसल्लाणं पगरिसो त्ति काऊण समुप्पन्नो तीए तुज्झोवरि दढमणुरागो।

Q2) Explain with reference to the context any two of the following [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.

- i) विज्जा - विहीणो पुरिसो पसुणो निव्विसेसो होइ।
- ii) सव्वे वि निवा आणं वहंति सीसेण कुसुमं व।
- iii) अज्जउत्त , नत्थि मे विहवो एयस्स सुंदरयर - दाणे।

P.T.O.

Q3) Explain the title 'विजा - विहीणो नस्सइ' with the help of the lesson.
पाठाच्या आधारे 'विजा - विहीणो नस्सइ' हे शीर्षक स्पष्ट करा. [16]

किंवा/OR

ii) How the wife of goldsmith taught a lesson to the goldsmith?

सुवर्णकाराच्या पत्नीने सुवर्णकराला कसा धडा शिकविला?

Q4) Write a note on any one of the following: [8]

पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा.

- i) Donation दान
- ii) निपुणिका.

पद्यविभाग

Q5) Translate into English or Marathi any two of the following.

पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे इंग्रजीत अथवा मराठीत भाषांतर करा. [8]

- i) सव्वाअरेण मग्गह पिअं जणं जइ सुहेण वो कज्जं।
जं जस्स हिअअ - दइअं, तं ण सुहं जं तहिं णत्थि॥
जं जं आलिहइ मणो आसावट्टीहिं हिअअ - फलअम्मि।
तं तं बालो व्व विही णिहुअं हसिऊण पम्हसइ॥
- ii) हत्थीणपुरम्मि चित्ता दट्टूणं नरवइं महिद्धियं।
काम- भोगेसु गिद्धेण नियामसुहं कडं॥
तस्स मे अप्पडिकंतस्स इमं एयारिसं फलं।
जाणमाणो वि जं धम्मं काम - भोगेसु मु च्छिओ॥
- iii) जं तइया संगामे सारच्छ - गुणेण तो सिओ अहयं।
तस्सुवयारस्स फलं मग्गसु मा ने चिरावेहि॥
तो केगईए भणिओ संपइ नत्थेत्थ कारणं किंचि।
काले जत्थ नराहिव ! मग्गिस्सं तत्थ देज्जासु॥

- Q6)** Explain with reference to the context any two of the following: [8]
पुढीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा.
- अप्राप्तकामा बहवो नरेन्द्रा नारीभिरूच्छेदित - राज - वंशः।
  - मंतिस्स जेण एए दो वि जणा सिवखमाणीया।
  - राहू - मुहम्मि वि ससिणो किरणा अमअं विअ मुअंति।

- Q7)** Critically appreciate the lesson 'टउयाटच्चकेण जग्गिया' [16]
'टउयाटच्चकेण' जग्गिया या पाठाचे समीक्षणात्मक रसग्रहण करा.

OR/अथवा

Explain the temporal existance of the world with examples given in
अद्दुवाणुवेक्खा

संसाराचे अध्रुवकत्व 'अद्दुवाणुवेक्खा' मध्ये आलेल्या उदाहरणांद्वारा स्पष्ट करा.

- Q8)** Write a note on any one of the following. [8]
पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा.

- दुज्जण
- केगई

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P257

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 1014

F.Y. B.A.

PALI

Pali kusumānjali (Paper - I)

(2013 Pattern) (Regular)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

Q1) Translate into English or Marathi. (Any Two)

[16]

ईंग्रजी कींवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

i) “मा जातिं पुच्छ चरणञ्च पुच्छ,

कट्टा हवे जायति जातवेदो।

नीचाकुलीनोपि मुनि धितिमा,

आजानीयो होति हिरीनिसेधो।

“सच्चेन दन्तो दमसा उपेतो,

वेदन्तगू वुसितब्रह्मचरियो।

यञ्जोपनीतो तमुपव्हयेथ,

कालेन सो जुहति दक्खिण्ये” ति।।

ii) “ यानि कानिचि, भिक्खवे, ओपधिकानि पुञ्जकिरियवत्थूनि सब्बानि तानि मेत्ताय चेतोविमुत्तिया कलं नाग्घन्ति सोळसिं। मेत्तायेव तानि चेतोविमुत्ति अधिग्गहेत्वा भासते च तपते च विरोचति च।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचि तारकरूपानं पभा सब्बा ता चन्दिया पभाय कलं नाग्घन्ति सोळसिं,

चन्दपभायेव ता अधिग्गहेत्वा भासते च तपते च विरोचति च ; एवमेव खो, भिक्खवे, यानि कानिचि

ओपधिकानि पुञ्जकिरियवत्थूनि सब्बानि तानि मेत्ताय चेतोविमुत्तिया कलं नाग्घन्ति सोळसिं, मेत्तायेव

तानि चेतोविमुत्ति अधिग्गहेत्वा भासते च तपते च विरोचति च।

P.T.O.

- iii) सन्तेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो – “सस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति। सन्ति पनेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिना – “असस्सतो लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति सन्तेके
- समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो – “अन्तवा लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति। सन्ति पनेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिना – “अनन्तवा लोको, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति। सन्तेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो – “तं जीवं तं सरीरं, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति सन्ति। पनेके समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो – “अञ्जं जीवं अञ्जं सरीरं, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति। सन्तेके
- समणब्राह्मणा एवंवादिनो एवंदिट्ठिनो – “होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज” न्ति।

Q2) Translate into English or Marathi. (Any Two)

[16]

ईंग्रजी कींवा मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही दोन)

- i) अथ खो सेलस्स ब्राह्मणस्स एतदहोसि – “घोसोपि खो एसो दुल्लभो लोकस्मिं यदिदं बुद्धोति। आगतानि खो पनम्हाकं मन्तेसु द्वत्तिसमहापुरिसलक्खणानि, येहि समन्नागतस्स महापुरिसस्स द्वेव गतियो भवन्ति अनञ्जा। सचे अगारं अज्झावसति राजा होति चक्कवत्ति धम्मिको धम्मराजा चातुरन्तो विजितावी जनपदत्थावरियप्पत्तो सत्तरतनसमन्नागतो। तस्सिमानि सत्त रतनानि भवन्ति, सेय्यथिदं – चक्करतनं, हत्थिरतनं, अस्सरतनं, मणिरतनं, इत्थिरतनं, गहपतिरतनं, परिणायकरतनमेव सत्तमं। परोसहस्सं खो पनस्स पुत्ता भवन्ति सूरा वीरङ्गरूपा परसेनप्पमहना। सो इमं पथविं सागरपरियन्तं अदण्डेन असत्थेन धम्मेन अभिविजिय अज्झावसति। सचे खो पन अगारस्सा अनगारियं पब्बजति, अरहं होति सम्मासम्बुद्धो लोके विवट्टच्छदो।
- ii) छिन्द सोतं परक्कम्म, कामे पनुद ब्राह्मण।
- सङ्खारानं खयं जत्वा, अकतञ्जूसि ब्राह्मण।।
- यदा द्वयेसु धम्मेसु, पारगू होति ब्राह्मणो।
- अथस्स सब्बे संयोगा, अत्थं गच्छन्ति जानतो।।
- यस्स पारं अपारं वा, पारापारं न विज्जति।
- वीतदरं विसंयुत्तं, तमहं ब्रूमि ब्राह्मणं।।
- झायिं विरजमासीनं, कतकिच्चमनासवं।
- उत्तमत्थमनुप्पत्तं, तमहं ब्रूमि ब्राह्मणं।।

- iii) तं संद सुत्वा तुरितमवसरी सो, सुद्धोदनस्स तद भवनं उपाविसि।
 निसज्ज तत्थ इदमवोचासि सक्के, “कुहिं कुमारो अहमपि दट्टुकामो” ॥
 ततो कुमारं जलितमिव सुवण्णं, उक्कामुखेव सुकुसलसम्पहट्टं।
 ददल्लमानं सिरिया अनोमवण्णं, दस्सेसु पुत्तं असितव्हयस्स सक्क्या॥
 दिस्वा कुमारं सिखिमिव पज्जलन्तं, तारासभं व नभसिगमं विसुद्धं।
 सूरियं तपन्तं सरदरिवब्भमुत्तं, आनन्दजातो विपुलमलत्थ पीतिं॥
 अनेकसाखञ्च सहस्समण्डलं, छत्तं मरू धारयुमन्तलिक्खे।
 सुवण्णदण्डा वीतिपतन्ति चामरा, न दिस्सरे चामरछत्तगाहका॥

Q3) Explain with reference to context (Any Four)

[16]

संदर्भासहीत स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही चार)

- i) ‘होति च न च होति तथागतो परं मरणा, इदमेव सच्चं मोघमञ्ज’ न्ति।
- ii) “अनभिरतो अहं, आवुसो, ब्रह्मचरियं चरामि; न सक्कोमि ब्रह्मचरियं सन्धारेतुं, सिक्खं पच्चक्खाय हीनायावत्तिस्सामी” ति।
- iii) “ सो बोधिसत्तो रतनवरो अतुल्यो, मनुस्सलोके हितसुखत्थाय जातो।
 सक्क्यान गामे जनपदे लुम्बिनेय्ये, तेनमह तुट्ठा अतिरिव कल्यरूपा॥
- iv) “ बुद्धोति, भो केणिय, वदेसि” ? “बुद्धोति, भो सेल, वदामी” ति।
- v) दिवा तपति आदिच्चो, रत्तिमाभाति चन्दिमा।
 सन्नद्धो खत्तियो तपति, झायी तपति ब्राह्मणो।
 अथ सब्बमहोरत्तिं, बुद्धो तपति तेजसा॥
- vi) अहसा खो भगवा आयस्मन्तं चूलपन्थकं अविदूरे निसिन्नं पल्लङ्कं आभुजित्वा उजुं कायं पणिधाय परिमुखं सतिं उपट्टपेत्वा।

Q4) Answer any one of the following question.

[16]

खालीलपैकी एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा.

i) Critically appreciate Brāhmanavagga.

ब्राह्मणवग्गाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

ii) Write an essay on sundarikasutta.

सुन्दरिकसुत्त या विषयावर सविस्तर निबंध लिहा.

Q5) Write a detailed note (Any Two)

[16]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर सविस्तर टीपा लिहा.

i) कल्याणधम्मो

ii) नालकसुत्तं

iii) बोधिसत्तो

iv) ब्राह्मणं

[4801] - 1015

F.Y. B.A.

ARABIC (General - I)

(Prose, Poetry, Grammar)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) Figures to the right indicate full marks.

Q. I. Translate into English or Urdu or Marathi
any two of the following passages: (20)

(الف) « سَأَشِدُّ يَدَهُ إِلَى الْجَنِينَةِ وَيَنْظُرُ إِلَى
الرَّهْطَةِ وَيَقْرَحُ بِهَا - سَأَجِدُ يَدَهُ إِلَى الْمَيْدَانِ
وَيَلْعَبُ بِالْكَرَةِ - سَعَادٌ تَخْرُجُ إِلَى الْفَنَاءِ وَتَجْلِسُ
فِي ظِلِّ الشَّجَرَةِ وَتَقْرَحُ - أَنَا أَجْلِسُ عَلَى جَانِبِ
الْبِرْكَةِ وَالنَّظْرُ إِلَى السَّمَكِ وَأَقْرَحُ بِدِ السَّمَكِ
يَسْبَحُ فِي الْمَاءِ - سَعَادٌ تَنْظُرُ إِلَيْهِ وَتَقْرَحُ
خَالِدٌ يَخْرُجُ مِنَ الْبَيْتِ وَيَحْضُرُ فِي الْفَصْلِ وَيَنْظُرُ
إِلَى الْكِتَابِ - سَلِمَى تَفْرُغُ مِنَ الصَّلَاةِ وَتَذْهَبُ إِلَى
مَجْرَةِ الْمَوْجِ - أَنْتِ يَا سَعَادُ تَقْرُغِينَ مِنَ الْقِرَاءَةِ »

(ب) « أَنَا أَسْرَكْتُ الدَّرَاجَةَ وَأَذْهَبُ إِلَى
الْجَنِينَةِ مَسَاءً، أَنْتِ لِي الدَّرَاجَةُ عِنْدَ الشَّجَرَةِ
وَأَسْبَحُ فِي الْبِرْكَةِ وَأَقْرَحُ - أَنْتِ تَدْخُلُ
الْفَصْلَ الْآنَ وَتَفْتَحُ الْكِتَابَ وَتَقْرَأُ الدَّرْسَ
وَتَكْتُبُ الْإِمْلَاءَ وَتَسْمَعُ كَلَامَ الْأُسْتَاذِ »

← سَلْمَى تَدْخُلُ الْمَطْبِخَ ، وَتَغْسِلُ الْإِنَاءَ وَتَطْبِخُ
الطَّعَامَ - سَعَادٌ تَدْهَبُ إِلَى مَدْرَسَةِ الْبَنَاتِ
وَتَقْرَأُ الْأُرْدِيَّةَ وَالْحَرَابِيَّةَ وَالْقُرْآنَ وَالْحَدِيثَ؛

(ج) - هَذِهِ جُنَيْتَةٌ حَامِدٍ - هَذَا سُورَةُ
الْجُنَيْتَةِ - هَذَا بَابُ الْجُنَيْتَةِ - فِي جُنَيْتَةِ حَامِدٍ:
شَجَرَةٌ - وَرْدٌ - زَهْرٌ - بَرَكَةٌ - سَمَكَةٌ - هَذَا
نَهْرُ الْجُنَيْتَةِ - هَذَا الْبُسْتَانُ الْجُنَيْتِيُّ - ذَلِكَ وَكَدُ
الْبُسْتَانِيِّ - هَذِهِ شَجَرَةٌ وَرْدٌ - تِلْكَ شَجَرَةٌ لِفَاحٍ
هَذِهِ زَهْرَةٌ بِنَفْسِجٍ - تِلْكَ زَهْرَةٌ فُلٌّ - هَذِهِ
بَرَكَةٌ الْجُنَيْتِيَّةُ - تِلْكَ سَمَكَةٌ الْبَرَكَةُ الْجُنَيْتِيَّةُ
حَامِدٍ كَبِيرَةٌ - بَابُ الْجُنَيْتَةِ مَفْتُوحٌ - بُسْتَانِيٌّ
الْجُنَيْتِيُّ لِنَشِيطٍ - سُورَةُ الْجُنَيْتَةِ مَرْتَفَعٌ -

Q. 2. Explain any Five of the following Verses:

- (15)
- ① رَبِّي رَبِّي - لَنَوْمٍ دَرَابِي
  - ② طَهَّرْ قَلْبِي - وَأَقْبِلْ لِقَابِي
  - ③ أَنْتَ الْخَالِقُ - أَنْتَ الْمَرَاتِقُ

- ④ أَنْتَ الْفَالِقُ - كُلُّ الْحَبِّ -
 ⑤ مَنْ يُكَيِّبُنِي؟ - مَنْ يَهْدِينِي؟
 ⑥ مَنْ يُكْمِئُنِي؟ - حَسْبِي، حَسْبِي -
 ⑦ اغْفِرْ ذَنْبِي - وَأَسْتَغِيْبِي -
 ⑧ نَجِّحْ حَسْبِي - وَالنُّصْرَةَ شَعْبِي -

Q.3. Define with Examples any Two of the following Topics: - (10)

- ① الْمُبْتَدَأُ وَالْخَبْرُ - ② حُرُوفُ الْجَائِزِ -
 ③ أَسْمَاءُ الْإِشَارَةِ - ④ الضَّمَائِرُ -

Q.4. Explain any Two of the following Topics: (15)

- ① الشَّعْرُ الْجَاهِلِيُّ - ② الْمُعْلَمَاتُ -
 ③ حَسَانُ بْنُ تَابِتٍ ④ أَهْمِيَّةُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ

Q.5.(A) Translate into English any five of the following Sentences: (10)

- ① الْبَيْتُ جَالِسَةٌ عَلَى الْكُرْسِيِّ -
 ② التِّلْمِيذُ ذَاهِبٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ -
 ③ هِيَ مَشْغُولَةٌ فِي مَكْتَبِهَا -

- ④ ذلِكَ الْمَدْرَسِ مَشْغُولٌ -
 ⑤ لَوْنُ سَيَّارَتِهِ جَمِيلٌ -
 ⑥ ابْنَةُ الصَّغِيْرَةِ لَا عِبْدَةٌ -
 ⑦ وَالِدِي عَائِلٌ فِي غُرْفَتِهِ -
 ⑧ هَلْ أَخَذَكَ إِلَى الْمَكْتَبِ؟ -

(B) Translate into Arabic any five of the following sentences: (10)

- ① On the window there is a curtain.
 ② Ali is returning with Fatema.
 ③ That Bus is going to the University.
 ④ This School is good.
 ⑤ He is going to his friend.
 ⑥ In the fridge there is an Apple.
 ⑦ There is a newspaper on the table.
 ⑧ His office is far from his home.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P259

[Total No. of Pages : 8

[4801]-1016

F.Y. B.A

ECONOMICS

**G - 1: Indian Economy - Problems and Prospects
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four): **[20]**

- i) State the concept of Developing Economy.
- ii) State the causes of High Birth Rate.
- iii) State the concept of poverty.
- iv) State the concept of Liberalization.
- v) State the need of planning.
- vi) State the concept of Regional imbalance.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

- i) Explain the basic characteristics of Indian Economy as a developing economy.
- ii) Explain the measurement of poverty.
- iii) Explain the role of industrialization in Economic Development.
- iv) State the objectives of 11th five year plan.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (any one): **[20]**

- i) Explain the theory of Demographic Transition of population.
- ii) Explain the salient features of Economy of Maharashtra.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Density of population.
- ii) Service sector.
- iii) Types of unemployment.
- iv) Knowledge Based Industry.
- v) Social Security.
- vi) Water Management.

Total No. of Questions : 4]

P259

[4801]-1016

F.Y. B.A

अर्थशास्त्र

G - 1: भारतीय अर्थव्यवस्था – समस्या आणि भवितव्य
(2013 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नाची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- विकसनशील अर्थव्यवस्थेची संकल्पना सांगा.
  - उच्च जन्मदराची कारणे सांगा.
  - दारिद्र्य रेषेची संकल्पना सांगा.
  - उदारीकरणाची संकल्पना सांगा.
  - नियोजनाची आवश्यकता सांगा.
  - प्रादेशिक असमतोल संकल्पना सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नाची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- विकसनशील अर्थव्यवस्था म्हणून भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
  - भारतातील दारिद्र्याची मोजमाप स्पष्ट करा.
  - आर्थिक विकासातील औद्योगिककरणाची भूमिका स्पष्ट करा.
  - अकराव्या पंचवार्षिक योजनेची अद्दिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाची 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

[20]

- i) लोकसंख्या संक्रमणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.
- ii) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- i) लोकसंख्येची घनता.
- ii) सेवा क्षेत्र
- iii) बेकारीचे प्रकार
- iv) ज्ञानाधिष्ठित उद्योग
- v) सामाजिक सुरक्षितता
- vi) जल व्यवस्थापन

Total No. of Questions : 4]

P259

[4801]-1016

F.Y. B.A

ECONOMICS

**G - 1: Agricultural Economics
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four): **[20]**

- i) State the importance of Agriculture sector in Indian Economy.
- ii) State the need of Second Green Revolution.
- iii) Explain the types of Irrigation.
- iv) State the Impact of S.E.Z. on Agriculture sector.
- v) State the features of Agriculture Labour.
- vi) State the objectives of World Trade Organization.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

- i) State the problems of Agricultural marketing.
- ii) To suggest the measures to prevent farmers suicide.
- iii) State the Remedies of Draught.
- iv) Explain the impact of world trade organization in Agriculture.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (any one): **[20]**

- i) State the Problems and Remedies of cooperative Marketing in India.
- ii) Explain the types of Traditional & Advanced Irrigation.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Food security Scheme.
- ii) Foreign Direct Investment in Agriculture.
- iii) Agri- Price Policy.
- iv) NABARD
- v) Organic farming.

Total No. of Questions : 4]

P259

[4801]-1016

F.Y. B.A.

अर्थशास्त्र

G - 1: कृषी अर्थशास्त्र

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नाची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]
- भारतीय अर्थव्यवस्थेतील कृषी क्षेत्राचे महत्व सांगा.
  - दुसऱ्या हरित क्रांतीची आवश्यकता सांगा.
  - जल सिंचनाचे प्रकार सांगा.
  - 'सेझे' चे (SEZ) चे शेती क्षेत्रावरील परिणाम सांगा.
  - भारतीय शेतमजुरांची वैशिष्ट्ये सांगा.
  - जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे सांगा.
- प्रश्न 2) खालील प्रश्नाची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]
- भारतीय शेतमाल विक्री व्यवस्थेतील समस्या सांगा.
  - शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या थांबविण्यासाठी उपाययोजना सांगा.
  - दुष्काळ निवारण्यासाठी उपाययोजना सांगा.
  - जागतिक व्यापार संघटनेचा भारतीय शेती क्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाची प्रत्येकी 400 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) सहकार विक्री व्यवस्थेतील दोष सांगून सहकार विक्री व्यवस्था सुधारण्यासाठी उपाययोजना सांगा.
- ii) जलसिंचनाचे पारंपारिक व आधुनिक प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) अन्नसुरक्षा योजना
- ii) शेती क्षेत्रातील परकीय गुंतवणूक
- iii) शेतमाल किंमत धोरण
- iv) नाबार्ड
- v) सेंद्रिय शेती.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P260

[Total No. of Pages : 8

[4801]-1017

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

**G - 1: Indian Government and Politics
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any four questions (in 100 words each)

[20]

- i) Constituent Assembly.
- ii) Concept of secular state
- iii) Role of Chief Minister
- iv) Voting Behavior.
- v) Structure of Election Commission.
- vi) Caste and politics

Q2) Attempt any Two questions (in 200 words each)

[20]

- i) Explain the structure and function of Rajyasabha.
- ii) Explain preamble of Indian Constitution.
- iii) Explain structure power function of High Court.
- iv) Salient features of Indian Federalism.

P.T.O.

Q3) Attempt any one question (400 words)

[20]

- i) Explain the salient features of the Indian constitution.
- ii) Explain the salient features of Indian party system.

Q4) Write short notes. (Any four)

[20]

- i) Structure of constituent's Assembly.
- ii) Speaker of Loksabha.
- iii) Religion and politics.
- iv) Right to equidity (Artical 14 to 18)
- v) Fundamental duties.
- vi) Role of caste in Indian politics.

Total No. of Questions : 4]

P260

[4801]-1017

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

G - 1: Indian Government and Politics

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक हे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 100 शब्दांत) [20]
- घटना समिती
  - धर्मनिरपेक्षराज्याची संकल्पना
  - मुख्यमंत्र्याची भूमिका
  - मतदार वर्तन
  - निवडणुक आयोगाची रचना
  - जात व राजकारण
- प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 200 शब्दांत) [20]
- राज्यसभेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
  - भारतीय राज्यघटनेचा सरनामा स्पष्ट करा.
  - उच्चन्यायालयाची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.
  - भारतीय संघराज्याची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 400 शब्दांत) [20]

- i) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) भारतीय राजकीय पक्षधंदतीची प्रमुख वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) घटनासमितीचे स्वरूप
- ii) लोकसभा सभापती
- iii) धर्म व राजकारण
- iv) समतेचा हक्क (कलम 14 ते 18)
- v) मुलभूतकर्तव्ये
- vi) भारतीय राजकारणातील जातीची भूमिका.

Total No. of Questions : 4]

P260

[4801]-1017

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

**G - 1: Modern Indian Political Thought
(2013 Pattern) (Optional)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any four questions. (In 100 words each) **[20]**

- i) Mahatma Fules views on liberalism.
- ii) Ranades thought on economy.
- iii) Mahatma Gandhi - Sarvodaya.
- iv) Abul Kalams thought on nationalism.
- v) Savarkars thought on British rule.
- vi) Roy on new- humanism.

Q2) Attempt any two questions. (In 200 words each) **[20]**

- i) M. Fules critique on money landering and Bramhanism,
- ii) Ranades thought on British rule.
- iii) M. Gandhi's thought on Satya & Ahimsa.
- iv) M.N. Roys thought on radical humanism.

Q3) Attempt any one question. (In 400 words.)

[20]

- i) Discuss Tilaks theory of nationalism.
- ii) Explain Dr. Ambedkars thought on social democracy.

Q4) Write short notes. (Any four)

[20]

- i) M. Fules thought on social reforms.
- ii) Ranades thought on Indian poverty.
- iii) M. Gandhi's concept of Ahimsa.
- iv) M.N. Roy on Marxism.
- v) Savarkars thought on nationalism.
- vi) Abul Kalams views on socialism

Total No. of Questions : 4]

P260

[4801]-1017

F.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

G - 1: Modern Indian Political Thought

(2013 Pattern) (Optional)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा प्रत्येकी 100 शब्दांत. [20]

- i) महात्मा फुले यांचे उदारमतवादी विचार
- ii) रानडे यांचे आर्थिक विचार
- iii) महात्मा गांधी - सर्वोदय
- iv) अबुल कलाम यांचा राष्ट्रवादी विचार
- v) सावरकरांचे ब्रिटीशसत्ते संबंधी विचार
- vi) रॉय यांचा नवमानवतावाद

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा प्रत्येकी 200 शब्दांत. [20]

- i) म. फुलेची सावकारी व ब्राम्हण्यवादावरील टिका.
- ii) एम.जी. रानडे यांचे ब्रिटीश सत्तेसंबंधी विचार स्पष्ट करा.
- iii) महात्मा गांधी यांचे सत्य व अहिंसा संबंधी विचार स्पष्ट करा.
- iv) एम. एन. रॉय यांचे मूलगामी मानवतावाद विचार सांगा.

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणताही एक प्रश्न सोडवा 400 शब्दात [20]

- i) टिळकांच्या राष्ट्रवादी सिध्दांताची चर्चा करा.
- ii) आंबेडकरांचा सामाजिक लोकशाही संबंधी विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) म. फुलेचे सामाजिक सुधारणेचे विचार.
- ii) रानडेचे भारतातील दारिद्र्याविषयी विचार.
- iii) म. गांधीजीची अहिंसेची संकल्पना.
- iv) 'माक्सवाद' विषयी एम. एन. रॉय यांचे विचार.
- v) सावरकरांचे राष्ट्रवादविषयक विचार.
- vi) अबुल कलामांचे समाजवादासंबंधी विचार.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P261

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1018

F.Y. B.A.

HISTORY

G - 1: Chhatrapati Shivaji and His Times (1630-1707)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four) **[20]**

- i) Explain an account of foreign Traveller Jhon fryer.
- ii) Discuss the defination of 'Maharashtra Dharm.'
- iii) Explain the relation between chh. Sambhaji and portuguese.
- iv) State the contribution of Santaji Ghorpade in Maratha war of Independence.
- v) Explain the religious policy in period of Chh. Shivaji.
- vi) Write the currency system of Chh. Shivaji.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two) **[20]**

- i) State the sanskrit sources of Maratha History.
- ii) Explain the contribution of Maharani Tarabai in Maratha war of Independence.
- iii) Describe the position of women briefly in period of Chh. Shivaji.
- iv) An account of Temple Architecture in period of maratha.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (any one) **[20]**

- i) State the information of coronation of Chh. Shivaji in details.
- ii) Write the information of Trade and commerce in period of Chh. Shivaji.

Q4) Write short notes (any four) **[20]**

- i) Watandar.
- ii) Expedition of Karnatak.
- iii) Armed Force under Chh. Shivaji.
- iv) Dhanaji Jadhav.
- v) Coin's in period of maratha.
- vi) Fort administration of maratha.

Total No. of Questions : 4]

P261

[4801]-1018

F.Y. B.A.

HISTORY

G -1 : Chhatrapati Shivaji and His Times (1630-1707)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा (कोणतेही चार)

[20]

- i) परकीय प्रवासी जॉन फ्रायरच्या प्रवास वृत्तांताचे वर्णन करा.
- ii) 'महाराष्ट्रधर्म' या संकल्पनेची चर्चा करा.
- iii) छ. संभाजी आणि पोर्तुगीज संबंध स्पष्ट करा.
- iv) मराठ्यांच्या स्वातंत्र्ययुद्धातील संताजी घोरपडेचे योगदान सांगा.
- v) शिवकालीन धार्मिक धोरण स्पष्ट करा.
- vi) छ. शिवाजी महाराजांच्या चलनपद्धतीची माहिती लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- i) मराठ्यांच्या इतिहासाची संस्कृत साधने सांगा.
- ii) मराठ्यांच्या स्वातंत्र्य युद्धातील महाराणी तराबाईचे योगदान स्पष्ट करा.
- iii) शिवकालीन स्त्रियांच्या परिस्थितीचे थोडक्यात वर्णन करा.
- iv) मराठेकालीन मंदिर स्थापत्य कलेचे वर्णन करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची 400 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणताही एक) [20]

- i) छ. शिवाजी महाराजांच्या राज्याभिषेकाची सविस्तर माहिती द्या.
- ii) शिवकालीन व्यापार उद्योगधंद्याची माहिती द्या.

प्रश्न 4) संक्षिप्त टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) वतनदार
- ii) कर्नाटक मोहिम
- iii) शिवकालीन आरमार.
- iv) धनाजी जाधव
- v) मराठेकालीन नाणी
- vi) मराठ्यांचे किल्ले प्रशासन.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P262

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1019

F.Y. B.A.

ANTHROPOLOGY

G1- Introduction to Social and Cultural Anthropology
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any four of the following in 100 words each:

[20]

- i) Explain the meaning and nature of Anthropology.
- ii) Describe the types and functions of magic.
- iii) Write the characteristics of nuclear family.
- iv) Explain the elements of culture.
- v) Write the features of law among the Adivasis.
- vi) What is Shifting cultivation?

Q2) Answer any two of the following in 200 words each:

[20]

- i) Describe the various features of culture.
- ii) Elaborate the various ways of acquiring mates among Adivasis.
- iii) Explain the stages of human evolution- 'Homo habilis', 'Homo erects'.
- iv) Explain the 'comparative perspective Anthropological Approach'.

P.T.O.

Q3) Answer any one of the following in 400 words: **[20]**

- i) Explain the theories of origin of Religion.
- ii) Elaborate the nature of law and Justice among Adivasis.

Q4) Write short notes on any four of the following: **[20]**

- i) Types of kinship
- ii) Joking relationship
- iii) Various branches of Anthropology
- iv) Concept of property
- v) Cultural Relativism
- vi) Race and Racism.

Total No. of Questions : 4]

P262

[4801]-1019

F.Y. B.A.

मानवशास्त्र

G-1: सामाजिक आणि सांस्कृतिक मानवशास्त्राची ओळख
(2013 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]

- मानवशास्त्राचा अर्थ आणि स्वरूप स्पष्ट करा.
- जादुचे प्रकार आणि कार्ये यांचे वर्णन करा.
- संयुक्त कुटुंबाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- संस्कृतीचे घटक स्पष्ट करा.
- आदिवासी कायद्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- स्थलांतरीत शेती म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]

- संस्कृतीची विविध वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- आदिवासी समाजातील वधू संपादनाच्या (जोडीदार प्राप्त करण्याच्या) विविध पध्दती विशद करा.
- मानवाच्या उत्क्रांतीच्या अवस्था स्पष्ट करा—
'होमो हॅबिलिस'(Homohabilis)'होमो इरेक्टस'(Homoerects)
- स्पष्ट करा—मानवशास्त्रीय तुलनात्मक दृष्टिकोन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांपर्यंत लिहा. [20]

- i) धर्म उत्पत्तीचे विविध सिध्दान्त स्पष्ट करा.
- ii) आदिवासी समाजातील कायदा आणि न्यायदानाचे स्वरूप विशद करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर थोडक्यात टिपा लिहा. [20]

- i) आप्तसंबंधाचे प्रकार
- ii) थट्टामस्करीचे संबंध
- iii) मानवशास्त्राच्या विविध शाखा
- iv) मालमत्तेची संकल्पना
- v) सांस्कृतिक सापेक्षतावाद
- vi) वंश आणि वंशवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P263

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1020

F.Y. B.A.

G -I : GEOGRAPHY

**Gg - 110: Elements of Geomorphology
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*
- 3) Draw neat diagrams wherever necessary.*
- 4) Use of map stencil is allowed.*

Q1) Answer in 20 words each (any ten):

[20]

- i) Define physical Geography.
- ii) What is longitude?
- iii) What is standard time?
- iv) Give the names of main layers of interior of the earth.
- v) Write any two evidence of the theory of sea-floor spreading.
- vi) State any two examples of sedimentary rocks.
- vii) What is faulting?
- viii) Write the types of weathering.
- ix) Write the types of mass wasting.
- x) Write the types of slope
- xi) What is flood?
- xii) Define watershed.
- xiii) Write any two Geographical features which are surrounded by your area.

P.T.O.

Q2) Answer in 50 words each (any two) **[10]**

- i) International Dateline.
- ii) Write the properties of sedimentary rock.
- iii) Hydrological cycle.
- iv) Soil degradation.

Q3) Answer in 150 words each. (Any Two) **[20]**

- i) Write in details of folding.
- ii) Explain the metamorphic rocks.
- iii) Write in details chemical weathering.
- iv) Describe soil creep and landslides.

Q4) Answer in 300 words each (Any Two): **[30]**

- i) Explain the nature and scope of Geomorphology.
- ii) Define earthquake. Explain the causes of earthquake.
- iii) Describe the land forms associated with erosional work of river.
- iv) Elaborate the application of Applied geomorphology in settlement and transport.

Total No. of Questions : 4]

P263

[4801]-1020

F.Y. B.A.

G -I: भूगोल

Gg - 110: भूरूपशास्त्राची मूलतत्त्वे

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) नकाशा स्टॅन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
5) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दहा)

[20]

- i) प्राकृतिक भूगोलाची व्याख्या लिहा.
- ii) रेखावृत्त म्हणजे काय?
- iii) प्रमाणवेळ म्हणजे काय?
- iv) पृथ्वीच्या अंतरंगाच्या प्रमुख थरांची नावे द्या.
- v) सागरतळ प्रसरण सिध्दांताचे कोणतेही दोन पुरावे लिहा.
- vi) स्तरीत खडकाचे कोणतेही दोन उदाहरणे लिहा.
- vii) प्रस्तरभंग म्हणजे काय?
- viii) विदारणाचे प्रकार लिहा.
- ix) शिलापदार्थांच्या बलचालींचे प्रकार लिहा.
- x) उताराचे प्रकार लिहा.
- xi) पूर म्हणजे काय?
- xii) पाणलोटक्षेत्राची व्याख्या लिहा.
- xiii) तुमच्या सभोवतालच्या परिसरातील कोणतेही दोन भौगोलिक भूदृश्य लिहा.

प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [10]

- i) आंतरराष्ट्रीय वारसेषा.
- ii) जलजन्य खडकाचे गुणधर्म लिहा.
- iii) जलचक्र.
- iv) मृदाऱ्हास.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 150 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) वळयांची सविस्तर माहिती लिहा.
- ii) रुपांतरीत खडकाचे सविस्तर वर्णन करा.
- iii) रासायनिक विदारण सविस्तर लिहा.
- iv) मृदा घसरण आणि भूघसरण सविस्तर लिहा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [30]

- i) भूरुपशास्त्राचे स्वरुप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ii) भूकंपाची व्याख्या सांगून भूकंपाची कारणे स्पष्ट करा.
- iii) नदीच्या खनन कार्यामूळे निर्माण होणाऱ्या भूआकारांचे वर्णन करा.
- iv) वसाहत आणि वाहतूक या क्रियाचा उपयोजित भूरुपशास्त्रातील उपयोजन विषद करा.

[4801] - 1021
F.Y. B. A. (Annual)
G - 1: MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला,सतार या तीन पैकी तुमच्या अभ्यासक्रमाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

सतार

(2013 पॅटर्न)

वेळ : 1 ½ तास]

[एकूण गुण : 20

- सूचना : 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उर्वरित सहा प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील रजाखानी गत स्वरलिपीबद्ध करा.
- प्रश्न 2) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची सविस्तर शास्त्रीय माहिती आरोह, अवरोह, पकड यांसह लिहा.
- प्रश्न 3) झपताल, दादरा, रूपक यांपैकी कोणत्याही एका तालाची शास्त्रीय माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका लिहा.
- प्रश्न 4) व्याख्या लिहा. (कोणत्याही पाच)
i) नाद ii) स्वर iii) चल स्वर
iv) अचल स्वर v) वादी स्वर vi) संवादी स्वर vii) ताल
- प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)
i) वक्र स्वर, वर्ज्य स्वर, तीव्र स्वर, कोमल स्वर ii) रागजाती
iii) रजाखानी गत, मसितखानी गत iv) श्रुती, पूर्वांग-उत्तरांग
- प्रश्न 6) निबंध लिहा. (कोणताही एक)
i) वाद्यवर्गीकरण ii) आदिम संगीत, लोकसंगीत iii) संगीत व अन्य ललित कला
- प्रश्न 7) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे चरित्र लिहा.
i) पं. विष्णू दि. पलुस्कर ii) पं. रविशंकर
iii) उ. विलायत खां

Total No. of Questions : 6]

P264

[4801] - 1021
F.Y. B. A. (Annual)
G - 1: MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला,सतार या तीन पैकी तुमच्या अभ्यासक्रमाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

तबला
(2013 पॅटर्न)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 20

- सूचना: 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उर्वरित पाच प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका तालाची शास्त्रीय माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका लिहा.
- प्रश्न 2) तीनतालाची शास्त्रीय माहिती लिहून एकपट व दुप्पट लिहा.
- प्रश्न 3) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील तालाचा तुकडा समेपासून समेपर्यंत ताललिपीबद्ध करा.
- प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणतीही एक)
i) मुखडा, तिहाई
ii) कायदा, पलटा
iii) ताल,सम, आवर्तन, किस्म,बराबर
- प्रश्न 5) कोणत्याही एका विषयावर निबंध लिहा.
i) तबल्याचे प्रमुख वर्ण व निकास पद्धती
ii) विविध ताल वाद्ये
- प्रश्न 6) पुढीलपैकी कोणत्याही एका कलाकाराचे चरित्र लिहा.
i) उ. अहमदजान थिरकवां
ii) उ. अमीर हुसेन खां

Total No. of Questions : 7]

P264

[4801] - 1021
F.Y. B.A. (Annual)
G - 1:MUSIC

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला,सतार या तीन पैकी तुमच्या अभ्यासक्रमाची कोणतीही
एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

राग संगीत गायन
(2013 पॅटर्न)

वेळ : 1½ तास]

[एकूण गुण : 20

- सूचना: 1) पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उर्वरित सहा प्रश्नांपैकी कोणतेही तीन असे एकूण चार प्रश्न सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.

-
- प्रश्न 1) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील छोटा ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा.
- प्रश्न 2) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची सविस्तर शास्त्रीय माहिती लिहा.
- प्रश्न 3) तीनताल (त्रिताल), दादरा, रूपक यांपैकी कोणत्याही एका तालाची शास्त्रीय माहिती लिहून त्या तालाचा ठेका लिहा.
- प्रश्न 4) व्याख्या लिहा. (कोणत्याही पाच)
- वादी
  - संवादी
  - स्वर
  - आलाप
  - ताल
  - पूर्वांग
  - उत्तरांग

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)

- i) सप्तक व त्याचे प्रकार
- ii) चल स्वर, अचल स्वर
- iii) श्रुती
- iv) रागजाती

प्रश्न 6) निबंध लिहा. (कोणताही एक)

- i) लोकसंगीत
- ii) संगीत आणि जीवन
- iii) संगीतात तंबोज्याचे महत्व

प्रश्न 7) पुढीलपैकी कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे चरित्र लिहा.

- i) पं. विष्णू दि. पलुस्कर
- ii) स्वामी हरिदास
- iii) तानसेन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P265

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1022

F.Y. B.A

PUBLIC ADMINISTRATION

**G - 1: Principles of Public Administration
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Scope of public Administration.
- ii) Legal Approach to study of public Administration.
- iii) Principle of Decision Making.
- iv) Recruitment.
- v) Line Agencies.
- vi) Lokpal.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) Principle of Hierarchy
- ii) Benefits of promotion.
- iii) Informal organisation.
- iv) Parliamentary chief-Executive.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (any one) **[20]**

- i) Write types of Training.
- ii) Explain Budgetary process in India.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Significance of public Administration.
- ii) Span of control.
- iii) Leadership.
- iv) Types of Budget.
- v) Judicial control over public Administration.
- vi) Administrative Accountability.

Total No. of Questions : 4]

P265

[4801]-1022

F.Y. B.A

लोकप्रशासन

G - 1: लोकप्रशासनाची मुलतत्वे

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) लोकप्रशासनाची व्याप्ती.
- ii) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचा वैधानिक दृष्टीकोन.
- iii) निर्णय निर्धारण तत्व.
- iv) भरती.
- v) लाईन अभिकरण
- vi) लोकपाल.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) अधिकारपद परंपरेचे तत्व
- ii) बढतीचे फायदे
- iii) अनौपचारिक संघटना
- iv) संसदीय प्रमुख कार्याधिकारी

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 400 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) प्रशिक्षणाचे प्रकार लिहा.
- ii) भारतातील अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) लोकप्रशासनाचे महत्व
- ii) नियंत्रण कक्षा
- iii) नेतृत्व
- iv) अंदाजपत्रकाचे प्रकार
- v) लोकप्रशासनावरील न्याय मंडळाचे नियंत्रण
- vi) प्रशासकीय उत्तरदायित्व.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P266

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1023

F.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

G - 1: General Psychology

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams wherever necessary.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Neurotransmitters.
- ii) Span of Attention.
- iii) Motivational cycle
- iv) All port's trait approach of personality.
- v) Concept of Intelligence quotient (IQ)
- vi) Gifted people.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) Explain the structure and function of neuron.
- ii) Describe the sources of Frustration.
- iii) Explain the Theories of emotion.
- iv) Define personality. Explain the misconceptions of personality.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (any one) **[20]**

- i) Define psychology. Describe various scientific methods of psychology.
- ii) What is conditioning? Describe the experiment on classical conditioning and its basic characteristics.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Spinal cord
- ii) Division of Attention.
- iii) Figure and ground.
- iv) Fear.
- v) Self report Inventory.
- vi) Creative thinking.

Total No. of Questions : 4]

P266

[4801]-1023

F.Y. B.A.

PSYCHOLOGY

G - 1: General Psychology

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक त्या ठिकाणी सुबक आकृत्या काढा.
4) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [20]

- i) नससंवाहके
- ii) अवधान कक्षा
- iii) प्रेरणा चक्र
- iv) ऑलपोर्टचा व्यक्तिमत्व विषयक गुणतत्व दृष्टीकोन.
- v) बुद्धीगुणाक संकल्पना.
- vi) प्रतिभावंत व्यक्ति.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. [20]

- i) नसपेशीची रचना व कार्य स्पष्ट करा.
- ii) विफलतेची उगमस्थानांचे वर्णन करा.
- iii) भावनिक उपपत्ती स्पष्ट करा.
- iv) व्यक्तिमत्व म्हणजे काय? व्यक्तिमत्वाच्या गैरसमजुती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. [20]

- i) मानसशास्त्राची व्याख्या द्या. मानसशास्त्रातील शास्त्रिय अभ्यास पध्दतीचे वर्णन करा.
- ii) अभिसंधान म्हणजे काय? अभिजात अभिसंधानावरिल प्रयोग आणि मुलभुत वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चारवर टिपा लिहा. [20]

- i) मजारजू
- ii) अवधान विभाजन
- iii) आकृति आणि पार्श्वभूमी
- iv) भिती
- v) स्ववृत्त निवेदनात्मक शोधिका
- vi) सर्जनशील विचार

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P267

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1024

F.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHT

Introduction to Gandhian Thought (G - I)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each: (Any four) **[20]**

- i) Explain in short Impact of Thoreau on Gandhi.
- ii) Explain in brief meaning of Truth.
- iii) Explain the term Civil Disobedience.
- iv) Explain the term purity of means.
- v) explain the term sarvodaya.
- vi) Explain the term satyagraha.

Q2) Answer the following questions in 200 words each: (Any two) **[20]**

- i) Explain the term fealdessness in regard to Gandhi.
- ii) Explain Gandhiji's role as a social reformer.
- iii) Explain Gandhiji's view about caste system.
- iv) Discuss about any two requisites of Ideal satyagrahi.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each: (Any one) [20]

- i) Introduce Gandhiji's autobiography in the form of an Essay.
- ii) Bringout the importance of satyagraha with special reference to chaparanya, bardoli, Kheda and Dandi.

Q4) Write short notes: (Any four) [20]

- i) Impact of Bhagvatgita on Gandhi.
- ii) Non-cooperation.
- iii) Swaraj
- iv) Self consistent (consistency between words and action)
- v) Gandhiji: A mass leader.
- vi) Concept of Non-violence.

Total No. of Questions : 4]

P267

[4801]-1024

F.Y. B.A.

गांधी विचार

जनरल -1: गांधी विचारांची ओळख
(2013 पॅटर्न)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) गांधीजीवर थोरोचा असलेला प्रभाव थोडक्यात सांगा?
- ii) सत्यविषयक विचार थोडक्यात स्पष्ट करा?
- iii) सविनय कायदेभंगाची संकल्पना थोडक्यात सांगा?
- iv) साधन शुचिता ही संकल्पना स्पष्ट करा?
- v) सर्वोदय ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- vi) सत्याग्रह ही संकल्पना थोडक्यात सांगा?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) गांधीजींच्या मते - "निर्भयता" ही संकल्पना स्पष्ट करा?
- ii) एक समाजसुधारक म्हणून गांधीजींची भूमिका स्पष्ट करा?
- iii) जातीव्यवस्थेसंबंधी गांधीजींचे विचार सांगा?
- iv) आदर्श सत्याग्रहीच्या कोणत्याही दोन पात्रता सांगा?

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 400 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) गांधीजींचे चरीत्रचित्रण निबंधरूपाने रेखाटा?
- ii) चंपारण्य, बारडोली, खेडा, व दांडी यांच्या घटनांच्या आधारे सत्याग्रहाचे महत्व विषद करा?

प्रश्न 4) संक्षिप्त टीपा लिहा. (कोणत्याही चार)

[20]

- i) गांधीजींवर भगवद्गितेचा प्रभाव.
- ii) अ सहकार
- iii) स्वराज
- iv) आत्मसुसंगती (शब्द व कृती यांच्यातील सुसंगती)
- v) गांधीजी : एक लोकनेता
- vi) अहिंसेची संकल्पना

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P268

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1025

F.Y. B.A.

YOGA

G - I : Yogvidya

(2013 Pattern)

Time : 2 Hours]

[Max Marks :40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain any one from the following in 50 words.

[5]

- i) Benefits of Tadasana.
- ii) Non-violence and Aggressiveness.

Q2) Write short notes on any two of the following.

[10]

- i) Aparigraha
- ii) Bhramari Pranayam
- iii) Pratyahar
- iv) Meditation

Q3) Answer any two questions from the following in 200 to 250 words each.**[15]**

- i) State the types of Pranayam and its importance in adrenal gland.
- ii) State the importance of Hatyoga in spinal code.
- iii) Importance of Kapalbhathi for physical health.

P.T.O.

Q4) Attempt any one question in detail:

[10]

- i) What is karmayoga and its importance in social health.
- ii) Explain Ashatang yoga according to Maharshi patangali.

Total No. of Questions : 4]

P268

[4801]-1025

F.Y. B.A.

YOGA

G - 1: योगविद्या

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

-
- प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एकाचे 50 शब्दांत स्पष्टीकरण द्या. [5]
- i) ताडासनाचे फायदे सांगा.
ii) अहिंसा व आक्रमकता.
- प्रश्न 2) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) [10]
- i) अपरिग्रह
ii) भ्रमरी प्राणायाम
iii) प्रत्याहार
iv) ध्यान
- प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांचे 200 ते 250 शब्दांत उत्तर द्या. [15]
- i) प्राणायामाचे प्रकार सांगून अधिवृक्क ग्रंथीमध्ये महत्व सांगा.
ii) हठयोगाचे मज्जारजूतील महत्व सांगा.
iii) कपालभातीचे शारीरिक आरोग्यात महत्व सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या.

[10]

- i) कर्मयोगा म्हणजे काय हे सांगून , कर्मयोगाचे सामाजिक आरोग्यात महत्व स्पष्ट करा.
- ii) महर्षी पतंजलीनुसार अष्टांग योगा सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P269

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 1027

F.Y. B.A. (Regular)

HOME ECONOMICS

G - 1: Household and General Economics

(2013 Pattern)

[Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Diagrams must be drawn wherever necessary.*
- 3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Explain the features of Economics Law.
- ii) Explain the functions of Market Mechanism.
- iii) Explain the effects of inflation on different income group.
- iv) Explain the importance of Home Management.
- v) Explain the role of Human Values in Human Life.
- vi) Explain the importance of decision making.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) Explain the Basic Economics problems.
- ii) Explain the Law of Demand with suitable example.
- iii) Explain the functions of money.
- iv) Explain the elements of interior and exterior Home decoration.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (any one) **[20]**

- i) Explain the functions of Commercial Banks.
- ii) Explain the process of Home Management.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Standard of living.
- ii) Price Elasticity of Demand.
- iii) House Planning.
- iv) Sources of Family income.
- v) Types of Human goals.
- vi) Determinants of Decision making process.

Total No. of Questions : 4]

P269

[4801]-1027

F.Y. B.A (Regular)

HOME ECONOMICS

G - 1: Household and General Economics

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
4) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहा.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) आर्थिक नियमांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) बाजारयंत्रणेची कार्ये स्पष्ट करा.
- iii) भाववाढीचे विविध उत्पन्न गटावरील परिणाम स्पष्ट करा.
- iv) गृह व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- v) मानवी मूल्यांची मानवी जीवनातील भूमिका स्पष्ट करा.
- vi) आर्थिक निर्णयाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) मुलभुत आर्थिक प्रश्न स्पष्ट करा.
- ii) मागणीचा नियम सोदाहारण स्पष्ट करा.
- iii) पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.
- iv) अंतर्गत व बहिर्गत गृहसजावटीचे घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 400 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) व्यापारी बँकांची कार्ये स्पष्ट करा.
- ii) गृहव्यवस्थापन प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) राहणीमानाचा दर्जा
- ii) मागणीची किंमत लवचिकता
- iii) गृहनियोजन
- iv) कौटुंबिक उत्पन्नाचे मार्ग
- v) मानवी उद्दिष्टांचे प्रकार
- vi) आर्थिक निर्णय प्रक्रियेचे निर्धारक

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P270

[Total No. of Pages : 12

[4801]-1028

F.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G-1: (A) Defence Mechanism of India

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) State the various types of Aircraft in Indian Airforce.
- ii) What is the role of B.S.F.?
- iii) State the principles of Military organization.
- iv) Explain the role of Assam Riffle.
- v) State the role of E.M.E.
- vi) State the limitations of Armored Corps.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) State the structure and functions of the security committee of the cabinet.
- ii) Explain with the help of chart the organization of Army H.Q.
- iii) What are the characteristics role and limitations of Infantry?
- iv) State the characteristics role and limitations of Artillery.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (Any one) **[20]**

- i) Trace the growth of Indian Airforce Since 1947?
- ii) State the characteristics role and limitations of Indian Navy.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Civil Defence
- ii) I.B.
- iii) A.S.C.
- iv) Signal Corps
- v) ITBF
- vi) Army Command

Total No. of Questions : 4]

P270

[4801]-1028

F.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G-1: (A) Defence Mechanism of India

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) भारतीय हवाई दलातील विविध प्रकारची विमाने सांगा.
- ii) बी.एस.एफ ची कामे कोणती?
- iii) लष्करी संघटनेची तत्वे सांगा.
- iv) आसाम रायफल्स ची कामे स्पष्ट करा.
- v) ई. एम. ई. ची कामे सांगा.
- vi) चिलखती दलाच्या मर्यादा सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) केंद्रीय मंत्रीमंडळाच्या सुरक्षा समितीची रचना व कार्ये सांगा.
- ii) भूसेना प्रमुख कार्यालयाची संघटना आराखड्याच्या साहाय्याने स्पष्ट करा.
- iii) पायदळाची वैशिष्ट्ये, कामे व मर्यादा कोणत्या?
- iv) तोफखान्याची वैशिष्ट्ये कामे व मर्यादा सांगा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 400 शब्दात लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- i) 1947 पासून भारतीय वायुसेनेच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- ii) भारतीय नौसेना दलाची वैशिष्ट्ये, कामे व मर्यादा सांगा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) नागरी संरक्षण
- ii) आय. बी.
- iii) ए.एस.सी.
- iv) संकेत दल
- v) भारत - तिबेट सीमा दल
- vi) भूसेना कमांड

Total No. of Questions : 4]

P270

[4801]-1028

F.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

D.S. G-1: (B) Military Thinkers

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Explain military thought of A.V. Schlieffen.
- ii) State A. T. Mahan's theory of Sea power.
- iii) Explain B. H. Liddle Hart's concept of strategy.
- iv) State K.E. Haushopher's Geopolitical theories.
- v) Explain Carl Von Clausewitz's concept of Total War.
- vi) State strategic thought or Marshal Foch.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) Explain strategic thought of H.V. Moltke.
- ii) State Military thought of E.F. Ludendorff.
- iii) Describe strategic thought of J.F.C. Fuller.
- iv) Explain Heart land theory of Mackinder.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (Any one) **[20]**

- i) Describe thought of Mao Zedong regarding Guerrilla strategies.
- ii) Explain strategic thought of A.H. Jomini.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Lenia.
- ii) General Douhet.
- iii) Che Guevara.
- iv) A.V. Schieffen.
- v) B.H. Liddle Hart.
- vi) Carl Von Clausewitz.

Total No. of Questions : 4]

P270

[4801]-1028

F.Y. B.A.

संरक्षण व सामरिक शास्त्र

डी.एस.जी.-1: (बी) लष्करी विचारवंत

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) ए.व्ही श्लायफेन यांचे लष्करी विचार स्पष्ट करा.
- ii) ए.टी. महान यांचा सागरी सत्तेचा सिध्दांत सांगा.
- iii) बी.एच. लिडल हार्ट यांची 'युध्दनिती'ची संकल्पना स्पष्ट करा.
- iv) के.ई. हौशोफर यांचे भूराजनितीक सिध्दांत सांगा.
- v) कार्ल व्हॉन क्लॉजविट्झ यांची 'सर्वकष युध्दाची' संकल्पना स्पष्ट करा.
- vi) मार्शल फोच यांची सामरिक विचार सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) एच.व्ही मोल्टके यांची सामरिक विचार सांगा.
- ii) ई. एफ. लूडेनडॉर्फ यांचे लष्करी विचार सांगा.
- iii) जे. एफ. सी फुलर यांचे सामरिक विचार विषद करा.
- iv) मॅकिन्डर यांचा 'मर्म भूमी सिध्दांत' स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 400 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) माओ झेडाँग यांची गनिमी युध्दनिती विषयीचे विचार विषद करा.
- ii) ए. एच ज्योमिनी यांचे सामरिक विचार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) लेनिन
- ii) जनरल डूहेट
- iii) चे गेव्हस
- iv) ए.व्ही. श्लायफेन
- v) बी.एच. लिडल हार्ट
- vi) कार्ल व्हॉन क्लॉजविट्झ

Total No. of Questions : 4]

P270

[4801]-1028

F.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

**D.S. G-1: (C) Post Cold War India's Security Environment
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) What are the characteristics of New Economic Order?
- ii) State the objective of European Union.
- iii) What are the Humanitarian issues?
- iv) What are the effect of Industrial pollution.
- v) What are the characteristics of Globalization?
- vi) Explain the concept of counter terrorism.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) What are the Regional challenges of India's Security? Explain.
- ii) Explain the merits and demerits of WTO.
- iii) Explain the nature Environment Problem.
- iv) What are the objective of Indian foreign policy post cold war? Explain.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (Any one) **[20]**

- i) Explain the causes and solution of Terrorism.
- ii) Explain in detail the Non-Military challenges of Security.

Q4) Write short notes. (Any four) **[20]**

- i) Impact's of Globalization.
- ii) Objective of SAFTA
- iii) Human Rights
- iv) Human Security
- v) NCTC
- vi) Structure of NAFTA

Total No. of Questions : 4]

P270

[4801]-1028

F.Y. B.A.

संरक्षण आणि सामरिक शास्त्र

D.S. G-1: (C) शीतयुद्धोत्तर भारतीय सुरक्षा व्यवस्था

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) नवीन आर्थिक व्यवस्थेची वैशिष्ट्ये कोणती?
- ii) युरोपीयन महासंघाची उद्दिष्टे सांगा.
- iii) मानवहितवादी प्रश्न कोणते?
- iv) औद्योगिक प्रदूषणाचे परिणाम कोणते?
- v) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये कोणती?
- vi) प्रतिदहशतवाद ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) भारतीय सुरक्षेपुढील विभागीय आव्हाने कोणती? स्पष्ट करा.
- ii) विश्व व्यापार संघटनेचे गुण दोष स्पष्ट करा.
- iii) पर्यावरणीय समस्येचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- iv) शीतयुद्धोत्तर काळातील भारतीय परराष्ट्रीय धोरणाची उद्दिष्टे कोणती? स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 400 शब्दांत लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) दहशतवादाची कारणे आणि उपाय स्पष्ट करा.
- ii) सुरक्षेपुढील गैरलष्करी आव्हाने सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) जागतिकीकरणाचे परिणाम.
- ii) साफ्टाची उद्दिष्टे.
- iii) मानवी हक्क
- iv) मानवी सुरक्षा
- v) एनसीटीसी
- vi) नाफ्टाची रचना

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P271

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 1030

F.Y. B.A.

MATHEMATICAL STATISTICS

Discrete probability and Probability Distributions

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator and statistical tables is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meanings.*

Q1) Attempt each of the following.

- a) State true or false of the following: **[4×1=4]**
- i) If A and B are independent events then $P(A \cup B)$ is zero.
  - ii) Elementary event contains one element from sample space.
  - iii) If $E(X) = 8$ and $E(Y) = 5$ then $E(X + Y) = 40$.
  - iv) For Poisson distribution, Mean > Variance.
- b) Choose correct alternative of the following: **[4×1=4]**
- i) The cumulative probability distribution always lies between:
A) $[-1 \ 1]$ B) $[0 \ 1]$
C) $(0 \ 1)$ D) $(-1 \ 1)$
  - ii) If variance of discrete random variable (r.v.) X is 12, $\text{Var}(X-2)$ is
A) 12   B) 8
C) 10   D) 14

P.T.O.

- iii) The covariance between two independent discrete r.v.s. is
- A) zero   B) ten
 C) negative   D) not exist
- iv) If X and Y are two independent r.v.s. with $P(X=1) = 0.3$ and $P(Y = 2) = 0.7$ then $P(X = 1; Y = 2)$ is
- A) 0.11   B) 0.21
 C) 0.5   D) 0.79

- c) Answer in brief of the following: [4×2=8]
- i) Define partition of a sample space.
 ii) Define conditional probability of two events
 iii) If $\mu'_2 = 16$ and $\mu'_1 = 2$ then find μ_2 .
 iv) Define the marginal probability distributions.

Q2) Attempt **any four** of the following. [4×4=16]

- a) Obtain the probability distribution of X from the cumulative probability distribution as below:

X	1	2	3	4	5	6
f(x)	0.2	0.35	0.6	0.75	0.85	1

Also, decide mode of X.

- b) A fair coin is tossed three times, find the probability of getting exactly two heads.
- c) Let X be a discrete r.v. with probability distribution as given below:

X	-1	0	1	2
$P[X = x]$	0.3	0.4	0.2	0.1

Compute $E(X)$ and $E(3X + 7)$

- d) Define cumulative distribution function of a discrete r.v. State its properties.
 e) Obtain the m.g.f. of binomial distribution with parameter n and p.
 f) With usual notations, prove that:
 $\text{Var}(aX + b) = a^2 \text{Var}(X)$.

Q3) Attempt **any four** of the following.

[4×4=16]

- a) Define moment generating function (mgf) of a discrete r.v. State its properties.
- b) State and prove additive property of cumulant generating function (cgf) of a discrete r.v.
- c) A box contain five bulbs of which three are defective. A random sample of three bulbs is drawn from given box by without replacement at a time. Find the probability of getting exactly two non defective bulbs.
- d) Let A and B be two events of Ω such that $P(A) = 0.3$, $P(B) = 0.7$ and $P(A \cap B) = 0.4$ then compute $P(A \cup B)$ and $P(A|B)$.
- e) State probability mass function (pmf) of hypergeometric distribution. Aslo, state its mean and variance.
- f) Bag I Contains 6 Blue and 4 red balls. Bag II contains 2 blue and 6 red balls. A bag is selected at random and a ball is chosen from it at random. If selected ball is blue, find the probability that was chosen from bag II.

Q4) Attempt **any two** of the following:

[2×8=16]

- a)
  - i) Define Poisson distribution with parameter 'm'. Also, find its mean.
  - ii) If X follows Geometric distribution with parameter $P= 0.3$, find $P[X > 2]$.
- b) Let (X,Y) be bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as below:

	Y	1	2	3
X				
-1		K	2K	3K
0		2K	K	4K
2		K	3K	3K

Compute:

- i) The value of k.
- ii) $p(X + Y = 1)$.
- iii) $P(Y/X = 2)$.

c) If X and Y are two independent binomial r.v.s with parameters (n_1, p) and (n_2, p) respectively, obtain the conditional distribution of X given $X + Y = n$.

b) i) Obtain the joint probability distribution of two independent r.v.s. with their marginal distribution as given below:

X	1	2
P[X = x]	0.4	0.6

Y	0	1	2
P[Y = y]	0.3	0.6	0.1

ii) Define conditional mean and conditional variance of bivariate discrete r.v.s

Q5) Attempt any one of the following: [1×16=16]

a) i) State and prove additive property of poisson distribution. [4]

ii) State probability mass function (pmf) of negative binomial distribution. State its mean and variance. [4]

iii) Let (X, Y) be a bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as given below: [8]

	Y	-1	1
x			
	1	0.25	0.40
	2	0.15	0.20

Compute the covariance between X and Y . Also, comment on independence of X and Y .

b) Let (X, Y) be bivariate discrete r.v. with joint probability distribution as below:

	Y	1	2	3
X				
	-1	0.12	0.10	0.08
	0	0.20	0.15	0.05
	1	0.15	0.05	0.10

i) Find the conditional probability distribution of X given $Y = 2$.

ii) Find the conditional expectation (mean) of X given $Y = 2$.

iii) Find the conditional variance of X given $Y = 2$.

Total No. of Questions : 6]

P272

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 1031
F.Y. B. A. (Regular)
OPTIONAL ENGLISH
Interface (English Literature and Language)
(General Paper - I) (2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in about 70 words each (any Three): **[12]**

- a) What principle helped kalam to succeed and at the same time feel a sense of rightful achievement?
- b) What according to R.K. Narayan is the situation regarding English in India?
- c) Explain the significance of the title 'The Romance of a Busy Broker'.
- d) Write a character-sketch of the father in the story 'A Day's wait'.
- e) Which qualities helped kalam's father to become president of the panchayat board?

Q2) a) Answer the following questions in about 70 words each (Any Three):**[12]**

- i) How does the 'sonnet 29' celebrate the presence of love in the poets life?
- ii) Comment on the central idea of the poem 'The world is Too much with us'.
- iii) Explain in your own words the theme of the poem 'The Listeners'.
- iv) Write a note on the title of the poem 'No men are foreign'.
- v) Discuss 'The Listeners' as a poem of haunted atmospher that leaves readers in persive mood.

P.T.O.

- b) Write short notes on the following (Any Two): [6]
- i) Language and its cultural transmission.
  - ii) Language is a symbolic system.
  - iii) Directive function of language.
  - iv) Use of language for expressing emotions and attitudes.

Q3) Answer the following questions in about 100 words each. (Any Two) [12]

- a) What is the theme of the story 'Upper Division Love'.
- b) Explain the title of the story 'Marriage is a Private Affair'.
- c) Attempt a character sketch of a flim crazy youth.
- d) Write a note on the role of Nene in 'Marriage is a Private Affair'.

Q4) Answer the following questions in about 100 words each. (Any Two) [12]

- a) Discuss the theme of the poem 'The Road Not Taken'.
- b) Examine 'The Sun Rising' as a love poem.
- c) Comment on the significance of the title 'The Mountain and the squirrel'.
- d) How does Langston Hughes present a quarrel between a black tenant and his landlord?

Q5) Answer the following questions in about 100 words each (Any Two) [12]

- a) Comment on 'lithuania' as a horror play
- b) Examine the ending of the play 'Lithuania'.
- c) Elaborate the central theme of the play 'swan song'.
- d) Attempt a character sketch of Nikita Ivanitch.

- Q6) a) Write a short note in about 50 words each (Any one) [4]**
- i) Difference between phonetics and phonology
  - ii) Semantics : A branch of linguistics
- b) i) Identify the number of phonemes in the following words (Any Two) [2]
- 1) Net.
  - 2) Fold.
  - 3) Mud.
  - 4) Fate.
- ii) Identify the structure of following words in terms of C and V (Any Four). [4]
- 1) Look.
  - 2) In.
  - 3) Rest.
  - 4) These.
  - 5) Hall.
  - 6) Fight.
- iii) Identify the vowels in the following words (Any Four) [4]
- 1) Near.
  - 2) Let.
  - 3) Kite.
  - 4) Bold.
  - 5) Cut.
  - 6) Nerve.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P273

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1034

F.Y. B.A.

G - 1: EDUCATION

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max .Marks :80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each (any four): **[20]**

- i) Explain the characteristics of Educational Process.
- ii) Explain the functions of family.
- iii) Write the concept of Dignity of Labour.
- iv) Write the objectives of Adult Education.
- v) Explain the meaning of Educational Psychology.
- vi) Write the objectives of Kothari Commission (1966).

Q2) Answer the following questions in 200 words each (any two): **[20]**

- i) Write the concept of Education with its social importance.
- ii) Explain the Educational work of Tarabai Modak and Anutai Wagh.
- iii) What is observation method? Explain the merits and limitations of observation method.
- iv) What is Environmental Education? Explain the Educational importance of Environmental Education.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (any one): **[20]**

- i) Explain in detail the Educational contribution of Maharshee Karve.
- ii) What is Mass Communication Media? Explain the role of Television in Education.

Q4) Write short notes in 50 words (any four): **[20]**

- i) Objectives of Pre Primary Education.
- ii) Nature of Ancient Indian Education.
- iii) Concept of Population Education.
- iv) Importance of Primary Education.
- v) Concept of Non-formal Education.
- vi) Concept of Family.

Total No. of Questions : 4]

P273

[4801]-1034

F.Y. B.A.

G -1: शिक्षणशास्त्र

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नप्रतिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी १०० शब्दांत लिहा.(कोणतेही चार) [20]

- i) शिक्षण प्रक्रियेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ii) कुटुंबाची कार्ये स्पष्ट करा.
- iii) श्रमप्रतिष्ठेची संकल्पना विशद करा.
- iv) प्रौढशिक्षणाची उद्दिष्ट्ये लिहा.
- v) शैक्षणिक मानसशास्त्राचा अर्थ स्पष्ट करा.
- vi) कोठारी आयोगाची (1966) उद्दिष्टे लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी २०० शब्दांत लिहा.(कोणतेही दोन) [20]

- i) शिक्षणाची संकल्पना सांगून शिक्षणाचे सामाजिक महत्त्व स्पष्ट करा.
- ii) ताराबाई मोडक व अनुनाई वाघ यांचे शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.
- iii) निरीक्षण पध्दती म्हणजे काय? निरीक्षण पध्दतीचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.
- iv) पर्यावरण शिक्षण म्हणजे काय? पर्यावरण शिक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी ४०० शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) [20]

- i) महर्षी कर्वे यांचे शैक्षणिक योगदान सविस्तर स्पष्ट करा.
- ii) समूह संपर्क माध्यमे म्हणजे काय? दूरदर्शनची शिक्षणातील भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी ५० शब्दांत टीपा लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) पूर्व प्राथमिक शिक्षणाची उद्दिष्टे
- ii) प्राचीन भारतीय शिक्षणाचे स्वरूप
- iii) लोकसंख्या शिक्षणाची संकल्पना
- iv) प्राथमिक शिक्षणाचे महत्त्व
- v) अनौपचारिक शिक्षणाची संकल्पना
- vi) कुटुंबाची संकल्पना.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P274

[Total No. of Pages : 3

[4801]-1035
F.Y. B.A. (Vocational)
MATHEMATICS
FMG - I: Industrial Mathematics
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of pocket calculator is allowed.*

Q1) Attempt any Eight :

[16]

- a) Find the slope m of the linear function passing through (4, 12) and (8, 4).
- b) Find the point of intersection of the lines $x + 2y = 1$ & $2x + y = 1$.
- c) Find $f''(0)$ if $f(x) = (2x + 3)^2$
- d) Evaluate $\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{5x^2 - 3x}{3x^2 - 25}$.
- e) If $TR = 12 - Q^2$ then find average function AR at $Q = 3$.
- f) Maximize $Z = x + y$ subject to $2x + y \leq 10, x \geq 0, y \geq 0$.
- g) State distributive laws in matrix algebra.
- h) Find AB if $A = [0 \ 1 \ 2 \ 3]$, $B = [4 \ 5 \ 0 \ 1]^T$.
- i) Determine the integral $\int [5x + 3]^2 dx$.
- g) Find $A^2 + A$ if $A = \begin{bmatrix} 2 & 3 \\ 0 & -1 \end{bmatrix}$.

Q2) Attempt any Four :

[16]

- a) Evaluate
  - i) $\lim_{x \rightarrow 1} \frac{(5x^2 + 2)(x - 1)}{(x^2 + 1)(x - 1)}$.
  - ii) $\lim_{x \rightarrow 2} \left[\sqrt{6x^3 + 1} + x - 2 \right]$

P.T.O.

b) Find Second order derivatives of the following functions at $x = 0$

i) $y = x^5 + 2x^4 + x^2$

ii) $y = 3x^6 + 2x + 5$

c) Discuss the continuity of the following function at $x = 4$ and $x = 3$

$$f(x) = \frac{x^2 - 3x}{x^2 - 9} \text{ if } x \neq \pm 3 \text{ and } f(3) = \frac{1}{2} = f(-3).$$

d) Draw the graphs of the following equations and indicate their intercepts.

i) $5x + 3y = 15$

ii) $6y + 3x - 18 = 0$

e) Optimize $y = x^4 - 8x^3 - 80x^2 + 15$

f) Prove that $MR = MC$ at the profit maximizing level of output.

Q3) Attempt any Two :

[16]

a) Use the $MR = MC$ Method to (i) maximize profit π and (ii) check the second order conditions, given

$$TR = 1400Q - 7.5Q^2 \quad TC = Q^3 - 6Q^2 + 140Q + 750$$

b) Given $f(x) = g(x).h(x)$ where $g'(x)$ and $h'(x)$ both exists then prove that $f'(x) = g(x).h'(x) + g'(x).h(x)$

c) Find dy/dx if

i) $y = (9x^2 - 2)(7x + 3)/5x$

ii) $9xy^2 + 3x^3y = 14 - 7x^4$

Q4) Attempt any Four :

[16]

a) Determine whether AB and BA are defined, if products are defined then state both products AB and BA .

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 2 & -1 & 0 \\ 1 & 0 & 2 \end{bmatrix}, B = \begin{bmatrix} 0 & 0 & 0 \\ 3 & 4 & 1 \\ -1 & 2 & 3 \end{bmatrix}$$

b) Solve the following system by Gauss Elimination Method.

$$4x^1 + 3x^2 = 28$$

$$2x^1 + 5x^2 = 42$$

- c) Find Extreme points (corner points) of the region bounded by the constraints.

$$x_1 + 3x_2 \leq 12$$

$$3x_1 + x_2 \leq 9$$

$$x_1 + 3x_2 \geq 3$$

$$x_1 \geq 0 \quad x_2 \geq 0$$

- d) Evaluate $\int x^2 e^{2x} dx$

- e) Given $MC = 12e^{0.5Q}$ and $FC = 36$. Find Total cost at $Q = 10$.

- f) State the constraints of the feasible region R, where R is closed region in XY plane whose boundary is a triangle with vertices (0, 0), (0 1) and (1, 1).

Q5) Attempt any Two :

[16]

- a) State and verify associative law of matrix multiplication for the matrices AB and C.

$$A = \begin{bmatrix} 1 & 2 \\ 3 & 4 \\ 5 & 6 \end{bmatrix} \quad B = \begin{bmatrix} 1 & -2 & -3 \\ 4 & 5 & -6 \end{bmatrix} \quad C = \begin{bmatrix} 2 \\ 0 \\ 1 \end{bmatrix}$$

- b) Find Total Revenue function and Demand Function for the following Marginal revenue functions :

i) $MR = 60 - 2Q - 2Q^2$

ii) $MR = 84 - 4Q - Q^2$

- c) Solve the following Linear Programming Problem.

Maximize $Z = 10x_1 - 2x_2$

Subject to

$$x_1 + 2x_2 \leq 6$$

$$2x_1 + x_2 \leq 8$$

$$x_1 + x_2 \geq -1$$

$$x_2 \leq 2$$

$$x_1 \geq 0, x_2 \geq 0$$

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P275

[Total No. of Pages : 4

[4801] - 1036

F.Y.B.A.

PHYSICAL EDUCATION

(2013 Pattern)

[Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain from following in 50 words. (only 1) **[5]**

- a) Write definition and meaning of physical education.
- b) Write objectives and aim of physical education.

Q2) Write Short Notes (any 2) **[10]**

- a) Health and physical education.
- b) Bio mechanics and sports.
- c) Sports medicine and physical education.
- d) Sports coaching and training.

Q3) Write following in 200 to 250 words (any 1) **[15]**

- a) Write meaning of health related physical fitness (HRPF)
- b) Write various skills in Volley Ball and rules of game.
- c) Importance of first - aid on play ground.

P.T.O.

Q4) Explain with sketch of following games (only 1)

[10]

- a) Kabaddi
- b) Volley Ball

Total No. of Questions : 4]

P275

[4801]-1036

F.Y.B.A.

शारीरिक शिक्षण

Physical Education

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास]

[एकूण गुण : 40

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
2) उजवी कडील अंक गुण दर्शवितात.

-
- प्रश्न 1) खालील प्रश्नाचे उत्तर 50 शब्दात लिहा. (फक्त 1) [5]
अ) शारीरिक शिक्षणाची व्याख्या व अर्थ लिहा.
ब) शारीरिक शिक्षणाचे ध्येय व उद्दिष्टे लिहा.
- प्रश्न 2) टिपा लिहा. (फक्त 2) [10]
अ) आरोग्य व शारीरिक शिक्षण
ब) जीवयांत्रिकीशास्त्र व क्रीडा
क) क्रीडा वैद्यक शास्त्र व शारीरिक शिक्षण
ड) क्रीडा प्रशिक्षण व मार्गदर्शन
- प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 ते 250 शब्दात लिहा. (फक्त 1) [15]
अ) आरोग्याधिष्ठीत शारीरिक सदृढतेचा (HRPF) अर्थ लिहा.
ब) व्हॉलीबॉल खेळाची माहिती आणि विविध कौशल्ये लिहा.
क) प्रथमोपचाराचे मैदानावरील महत्व लिहा.

प्रश्न 4) आकृतीसह खालील खेळाची माहिती लिहा. (फक्त 1)

[10]

अ) कबड्डी.

ब) व्हॉलीबॉल.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P276

[Total No. of Pages : 3

[4801] - 1037
F.Y. B.A.
MATHEMATICS GENERAL - I
Algebra & Geometry
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any eight of the following.

[16]

- a) Let $X = \{a, b, c\}$, Construct an example of a relation on X such that the relation is symmetric and transitive, but not reflexive.
- b) Write down the addition table of Z_6 .
- c) State remainder theorem for polynomials.
- d) State Cayley Hamilton theorem.
- e) Find the rank of $A = \begin{bmatrix} 1 & 1 \\ 2 & 2 \end{bmatrix}$
- f) Find the centre of the conic given by $3x^2 + 2xy + 3y^2 - 4x + 2y + 1 = 0$
- g) Define a cylinder.
- h) A line makes angles $45^\circ, 60^\circ$ with x & y axes. Find the angle made by the line with z axis
- i) Find the equation of the plane passing through the point $(2, 1, -3)$ and parallel to the plane $x + 2y + 3z = 8$
- j) State the condition under which the plane $lx + my + nz = p$ is a tangent plane to the standard sphere $x^2 + y^2 + z^2 = a^2$

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following. **[16]**

- a) Find all pairs $\bar{i}$ and $\bar{j}$ in Z_{10} such that $\bar{i} \cdot \bar{j} = 1$.
- b) Prove that if p is a prime, then $\sqrt{p}$ is an irrational number.
- c) State and prove factor theorem for polynomials.
- d) Solve the system:
$$2x - y - 3z = 1$$
$$5x + 2y - 6z = 5$$
$$3x - y - 4z = 7$$
- e) Show that the square of any integer is of the form $4k$ or $8k + 1$.
- f) State and prove Euclid's lemma.

Q3) Attempt any two of the following. **[16]**

- a) State and prove Division Algorithm for integers.
- b) Find the eigen values and eigen vectors of the matrix

$$A = \begin{bmatrix} 2 & 1 & 1 \\ 2 & 3 & 4 \\ -1 & -1 & -2 \end{bmatrix}$$

- c) i) Find gcd of $f(x) = x^3 + x^2 + x + 1$ and $g(x) = x^2 - 1$.
- ii) Prove that no integer in the sequence 11, 111, 1111,..... is a perfect square.

Q4) Attempt any four of the following: **[16]**

- a) Obtain the equation of a plane whose distance from the origin is d and direction ratios of a normal are a, b, c .
- b) Show that the lines $\frac{x-1}{-1} = \frac{y+6}{-5} = \frac{z-2}{-1}$ and $\frac{x-1}{-1} = \frac{y-3}{4} = \frac{z-5}{2}$ intersect.
- c) Show that the two spheres

$$x^2 + y^2 + z^2 - 2x - 6y - 15 = 0 \text{ and}$$

$$5x^2 + 5y^2 + 5z^2 - 10x + 26y + 42z + 107 = 0 \text{ touch externally.}$$

- d) Find the equation of a cone with vertex at the point (α, β, γ) and having the guiding curve a conic $F(x, y) = 0, Z = 0$ in the xy plane.
- e) Find the equation of the right circular cylinder whose axis is $x = 2y = -z$ and the radius is 4.
- f) If under rotation of axes, without shifting the origin, the expressions $ax^2 + 2hxy + by^2$ is transformed to $a'x'^2 + 2hx'y' + b'y'^2$, then prove that $a + b = a' + b'$.

Q5) Attempt any two of the following:

[16]

- a) Find the centre of the conic

$$7x^2 + 8xy + y^2 + 6x + 6y - 9 = 0$$

Reduce the equation to the standard form.

- b) Show that the lines whose direction cosines are connected by $l + 2m + n = 0$ and $10l^2 - 15m^2 - 4n^2 = 0$ are at right angles.
- c) Find the equation of tangent plane to the cone at a point.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P278

[Total No. of Pages : 8

[4801]-1039

F.Y. B.A

LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING

**G - 1: Introduction to Logic and Principles of Reasoning
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any four of the following:

[20]

- i) Symbolize the following propositions using the symbols given in bracket.
  - a) It is not true that India is not aggressive (I)
  - b) If you exercise daily then and only then you will get good health (E,H)
  - c) If the argument is invalid then the premisses are true and the conclusion is false (A,P,C)
  - d) If he is not hardworker, then he will not get success (H,S)
  - e) Either work is easy or difficult (E,D)
- ii) Determine whether the following statement forms are tautologous, contradictory or contingent with the help of truth table method (any two)
  - a) $(p \supset p) \cdot (p \cdot p)$
  - b) $p \supset (\sim p \equiv \sim q)$
  - c) $(A \vee B) \vee \sim A$
  - d) $q \cdot (p \cdot \sim p)$
- iii) Determine whether the following statement forms are tautologous with the help of shorter truth table method. (Any two)
  - a) $(p \supset \sim q) \supset r$
  - b) $(p \cdot q) \supset p$
  - c) $q \supset (p \vee q)$
  - d) $[(p \vee q) \cdot q] \supset \sim p$

P.T.O.

- iv) Conversion
- v) Mediate Inference
- vi) Argument and Argument form.

Q2) Answer any two of the following.

[20]

i) Give direct deductive proof of any two of the following.

a) 1) $(A.B) \supset [A \supset (D.E)]$

2) $(A.B).C \therefore D \vee E$

b) 1) $D.E$

2) $D \supset F \therefore F$

c) 1) $p \vee (q \vee r)$

2) $(q \supset s).(r \supset t)$

3) $(s \vee t) \supset (p \vee r)$

4) $\sim p \therefore r$

d) 1) $(A \vee B) \supset (C.D)$

2) $\sim C \therefore \sim A$

ii) Convert and obvert the following propositions.

- a) All books are readable.
- b) No chair is table
- c) Some flowers are not colourful
- d) All diamonds are costly
- e) Some rules are rigid.

- iii) Briefly explain square of opposition.
- iv) Traditional classification of proposition.

Q3) Answer any one of the following:

[20]

- i) Explain the nature of logic and its scope
- ii) a) Demonstrate the invalidity of any two of the following arguments.

$$\begin{array}{l}
 1) \quad \sim E \vee \sim F \\
 \quad \sim(G.H) \supset (E \vee F) \\
 \quad \frac{H \supset G}{\therefore \sim \sim G}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 2) \quad p \supset (q \supset r) \\
 \quad \frac{\sim r, \sim p}{\therefore \sim p \supset r}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 3) \quad A \supset B \\
 \quad \frac{\sim A}{\therefore \sim B}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{l}
 4) \quad M \supset S \\
 \quad \frac{W \supset M}{\therefore S \supset W}
 \end{array}$$

b) IF:

$$U = \{a, b, c, d, e, f\}$$

$$A = \{a, d\}, B = \{c, f\}, C = \{a, b, c, e\}$$

Then list the elements of the following sets.

- 1) $A \cap B$
- 2) $\sim A \cap \sim B$
- 3) $B \cup C$
- 4) $(A \cup C) \cup \sim C$
- 5) $\sim A$

Q4) Write short notes of the following (any four)

[20]

- a) Logical connectivities
- b) Proposition and statement
- c) Method of Invalidity
- d) Tautology
- e) Universal set
- f) Induction

Total No. of Questions : 4]

P278

[4801]-1039

F.Y. B.A

LOGIC AND PRINCIPLES OF REASONING

G - 1: Introduction to Logic and Principles of Reasoning
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- i) कंसात दिलेल्या चिन्हांचा उपयोग करून खालील विधाने चिन्हांकित करा.
- अ) हे खरे नाही कि भारत आक्रमक नाही. (I)
- ब) जर तुम्ही नियमितपणे व्यायाम केला तर आणि तरच तुम्हाला चांगले आरोग्य लाभेल (E,H)
- क) जर युक्तिवाद अवैध असेल तर आधार विधाने सत्य असतील आणि निष्कर्ष विधान असत्य असेल (A,P,C)
- ड) जर तो कष्टाळू नसेल तर त्याला यश मिळणार नाही (H,S)
- इ) एकतर काम सोपे आहे किंवा अवघड आहे (E,D)
- ii) सत्यता कोष्टक पध्दतीच्या आधारे खालील विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य किंवा नैमित्तिक सत्यासत्य आहेत ते ठरवा (कोणतेही दोन)
- अ) $(p \supset p) \cdot (p \cdot p)$
- ब) $p \supset (\sim p \equiv \sim q)$
- क) $(A \vee B) \vee \sim A$
- ड) $q \cdot (p \cdot \sim p)$

[4801]-1039

- 5 -

iii) लघुसत्यता कोष्टक पध्दतीच्या आधारे खालील विधानबंध सर्वतः सत्य आहेत का ते ठरवा (कोणतेही दोन)

अ) $(p \supset \sim q) \supset r$

ब) $(p \cdot q) \supset p$

क) $q \supset (p \vee q)$

ड) $[(p \vee q) \cdot q] \supset \sim p$

iv) परिवर्तन

v) व्यवहित अनुमान

vi) युक्तिवाद आणि युक्तिवादाकार

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही दोनांची उत्तरे लिहा.

[20]

i) खालीलपैकी कोणतेही दोन युक्तिवादांची प्रत्यक्ष नैगमनिक सिध्दता द्या.

अ) 1) $(A \cdot B) \supset [A \supset (D \cdot E)]$

2) $(A \cdot B) \cdot C \therefore D \vee E$

ब) 1) $D \cdot E$

2) $D \supset F \therefore F$

क) 1) $p \vee (q \vee r)$

2) $(q \supset s) \cdot (r \supset t)$

3) $(s \vee t) \supset (p \vee r)$

4) $\sim p \therefore r$

ड) 1) $(A \vee B) \supset (C \cdot D)$

2) $\sim C \therefore \sim A$

- ii) पुढील विधानांचे परिवर्तन व प्रतिवर्तन करा.
- अ) सर्व पुस्तके वाचनीय असतात.
- ब) एकही खुर्ची टेबल नाही
- क) काही फुले रंगीत नसतात.
- ड) सर्व हिरे महाग असतात.
- इ) काही नियम कडक असतात.
- iii) विधान प्रतियोग चौरस थोडक्यात स्पष्ट करा.
- iv) विधानाचे पारंपारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

[20]

- i) तर्कशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ii) खालीलपैकी कोणत्याही दोन युक्तिवादांनी अवैधता दाखवून द्या.

अ) 1) $\sim E \vee \sim F$
 $\sim (G.H) \supset (E \vee F)$
 $H \supset G$

 $\therefore \sim \sim G$

2) $p \supset (q \supset r)$
 $\sim r. \sim p$

 $\therefore \sim p \supset r$

3) $A \supset B$
 $\sim A$

 $\therefore \sim B$

4) $M \supset S$
 $W \supset M$

 $\therefore S \supset W$

ब) जर,

$$U = \{a,b,c,d,e,f\}$$

$$A = \{a,d\}, B = \{c,f\}, C = \{a,b,c,e\}$$

तर पुढील संचाचे घटक सांगा.

- 1) $A \cap B$
- 2) $\sim A \cap \sim B$
- 3) $B \cup C$
- 4) $(A \cup C) \cup \sim C$
- 5) $\sim A$

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा.

[20]

- अ) तर्ककारके
- ब) विधान आणि वाक्य
- क) अवैधतेची पध्दती
- ड) सर्वतः सत्य विधान
- इ) विश्वसंच
- फ) विगमन

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P279

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1040

F.Y. B.A

SOCIOLOGY

**G -1: Introduction to Sociology
(2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Definition of Sociology.
- ii) Elements of Social Structure.
- iii) In Group - Out Group.
- iv) Re - Socialization.
- v) Conformity and Deviance.
- vi) Sociology and Non Government Organisations.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) State the subject matter of Sociology.
- ii) Explain the characteristics of Society.
- iii) Discuss the types of Social Group.
- iv) Explain the characteristics of Social stratification.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 400 words each. (Any one) [20]

- i) Define Socialization. Discuss the aims and agencies socialization.
- ii) What is a Social Movement? Discuss in detail the perconditions of Social Movement.

Q4) Write short notes. (Any four) [20]

- i) Nature of Sociology as a science
- ii) Social Institutions
- iii) Characteristics of Social Groups
- iv) Personality Development
- v) Types of Social Mobility
- vi) Sociology and Journalism

Total No. of Questions : 4]

P279

[4801]-1040

F.Y. B.A

SOCIOLOGY

G -1: Introduction to Sociology

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) समाजशास्त्राच्या व्याख्या.
- ii) समाजसंरचनेचे घटक.
- iii) अंतः समूह व बाह्यसमूह.
- iv) पूनर्सामाजिकरण.
- v) अनुचलन व विचलन.
- vi) समाजशास्त्र आणि अशासकिय संस्था.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) समाजशास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.
- ii) समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- iii) सामाजिक समूहाचे प्रकार विशद करा.
- iv) सामाजिक स्तरीकरणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाचे 400 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) सामाजिकरणाची व्याख्या सांगून सामाजिकरणाची उद्दिष्ट्ये व साधनाची चर्चा करा.
- ii) सामाजिक चळवळ म्हणजे काय? सामाजिक चळवळीच्या पूर्ण अटींची सविस्तर चर्चा करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) समाजशास्त्राचे शास्त्रीय स्वरूप
- ii) सामाजिक संस्था
- iii) सामाजिक समूहाची वैशिष्ट्ये
- iv) व्यक्तीभाव विकास.
- v) सामाजिक गतीशीलतेचे प्रकार
- vi) समाजशास्त्र आणि प्रसारमाध्यमे

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P280

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1041

F.Y. B.A

ANCIENT INDIAN HISTORY CULTURE AND ARCHAEOLOGY

Outline of pre-history, Proto- History and Early History

(2013 Pattern) (General Paper - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in 100 words each. (Any four) **[20]**

- i) Write medieval period of Indian History.
- ii) Name the mesolithic sites in Maharashtra.
- iii) Explain the concept 'Chalcolithic'.
- iv) What do you know about the 'Greek invasion'?
- v) State in-brief the principles of the 'Dhamma of Ashoka'.
- vi) Write in-brief on the achievements of Vakatakas.

Q2) Answer the following questions in 200 words each. (Any two) **[20]**

- i) What is History?
- ii) What do you know about the Meolithic Revolution?
- iii) State the Effects of Persian contact with Ancient India.
- iv) Write about the ' Shaka- satavahana conflict;

P.T.O.

Q3) Answer the following question in 400 words. (any one)

[20]

- i) Describe the Literary Sources of Ancient Indian History and Culture.
- ii) Discuss the life and teachings of Bhagwan Mahavira.

Q4) Write short notes. (Any four)

[20]

- i) Paleolithic Age.
- ii) Religion of Harappan Civilization.
- iii) Malwa Culture.
- iv) Second Urbanization.
- v) Kanishka - Kushana ruler.
- vi) Pallava art at Mahabalipuram.

Total No. of Questions : 4]

P280

[4801]-1041

F.Y. B.A

ANCIENT INDIAN HISTORY CULTURE AND ARCHAEOLOGY

Outline of pre-history, Proto- History and Early History

(2013 Pattern) (General Paper - I)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण :80

सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार): [20]

- i) भारतीय इतिहासातील 'मध्ययुगीन कालखंड' कोणता ते लिहा.
- ii) महाराष्ट्रातील मध्याश्मयुगीन स्थलांची नावे द्या.
- iii) 'ताम्रपाषाण' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- iv) 'गतीक आक्रमणे' या विषयी तुम्हास काय माहिती आहे?
- v) 'अशोकाचा धम्म' याची तत्वे थोडक्यात सांगा.
- vi) 'वाकाटकांची कामगिरी' यावर थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) इतिहास म्हणजे काय?
- ii) 'नवाश्मयुगीन क्रांती' या विषयी तुम्हास काय माहिती आहे?
- iii) प्राचीन भारतासह पर्शियन संबंधाचे परिणाम सांगा.
- iv) शक- सातवाहन संघर्ष या विषयी लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाचे 400 शब्दात उत्तर लिहा. (कोणताही एक) [20]

- i) प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृतीच्या वाङ्मयीन (लिखित) साधनांचे वर्णन करा.
- ii) भगवान महावीरांचे जीवन आणि शिकवण याची चर्चा करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार): [20]

- i) पुराणयुग
- ii) हडाप्पा संस्कृतीतील धर्म.
- iii) माळवा संस्कृती.
- iv) दुसरे नागरिकरण.
- v) कुषाण राजा. कतिष्क
- vi) महाबलीपुरम - येथील पल्लव कला.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P281

**[4801] - 1042
F.Y. B.A.
STATISTICS
(2013 Pattern)**

[Total No. of Pages : 4

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Symbols and abbreviations have usual meanings.*
- 4) *Use of calculator and statistical table is allowed.*
- 5) *Graph paper will be provided on request.*

Q1) Attempt each of the following:

- a) State whether the following statements are true or false: **[1 each]**
- i) Nationality is not an example of an attribute.
  - ii) First raw moment is equal to mean.
  - iii) Mean can be obtained in case open end classes.
  - iv) Index numbers are called as economic parameter.
- b) Choose the correct alternative: **[1 each]**
- i) Sum of deviations of all observations about its mean is
    - a) 0
    - b) 1
    - c) minimum
    - d) variance
  - ii) Which of the following is not measure of central tendency?
    - a) Arithmetic Mean
    - b) Median
    - c) Mode
    - d) S.D.
  - iii) If $b_{xy} = -0.8$ and $b_{yx} = -0.8$ then $\text{Corr}(X, Y)$ is :
    - a) 0.8
    - b) 0.16
    - c) -0.8
    - d) 0.64
  - iv) Mean squared deviation about its _____ is minimum.
    - a) mean
    - b) mode
    - c) median
    - d) zero

P.T.O.

- c) Answer in brief: **[2 each]**
- i) Distinguish between inclusive and exclusive classes.
  - ii) Verify the two attributes A and B are independent for given data:
(A) = 30, (B) = 40, (AB) = 35, N = 100
  - iii) Define positive and negative correlation with one example each.
  - iv) If A.M. and G.M. of two observations are 5 and 2.5 respectively. Find their harmonic mean.

Q2) Attempt any four of the following: **[4 × 4 = 16]**

- a) Write a short note on scope of Statistics in management sciences.
- b) What is measures of central tendency? State the requirements of good measure of central tendency.
- c) State and prove minimal property of mean square deviation.
- d) Find the missing frequency from the following data given that the monthly median recharge of Rs. 230.

Monthly recharge	0-100	100-200	200-300	300-400	400-500
Persons	15	18	?	16	13

- e) Given $x-4y = 5$ and $x-16y+55=0$, are the two regression lines find $(\bar{x}, \bar{y})$ and estimate y for $x = 2$.
- f) Define Yule's coefficient of association (Q), with usual notations show that $-1 \leq Q \leq +1$.

Q3) Attempt any four of the following: **[4 × 4 = 16]**

- a) Find Spearman rank correlation coefficient for the ranking of marks distribution of 8 students in two subjects:

Marks in Statistics	1	3	5	8	4	2	7	6
Marks in Mathematics	6	1	7	2	8	4	5	3

- b) Define variance for the discrete data and with usual notations show that:

$$\sigma_x^2 = h^2 \sigma_u^2$$

- c) Construct box plot for the following data:

120, 200, 80, 110, 150, 100, 115.

d) With usual notations prove that

$$\beta_2 \geq 1.$$

e) For a symmetrical distribution with usual notations, show that

$$\frac{m'_3}{(m'_1)^3} = 2 \left[\left(m_2 + (m'_1)^2 \right) \right]$$

f) Find the value x, if weighted A.M. of the following frequency distribution is 5.

Variable (x_i)	2	4	6	8
Weight (W_i)	x-1	x+1	x+1	2x-5

Q4) Attempt any two of the following: **[2 × 8 = 16]**

a) Given n pairs of observations (x_i, y_i) $i=1, 2, \dots, n$, explain the procedure of fitting of simple linear model of the type $Y = a + bX + \varepsilon$, with $E(\varepsilon) = 0, V(\varepsilon) = \sigma^2$ estimate the parameters 'a' and 'b' by method of least square.

b) what is index number? Describe the problems in the construction of index numbers?

c) i) In a certain interview there were 126 candidates of which 70 were boys, 36 candidates were successful among them 20 were boys. Obtain the coefficient of association between success in interview and attribute boy.

ii) Write a short note on scatter diagram.

d) i) Give the following data:

Commodity	Base Tear		Current Year	
	Price	Quantity	Price	Quantity
A	x	8	3	4
B	2	6	6	2

Find the value of x if ratio of Laspeyre's price index number to that of Paashe's is 15:14.

ii) State and prove any two properties of regression coefficients.

Q5) Attempt any one of the following: **[1 × 16 = 16]**

- a) i) Find correct correlation coefficient if one pair of observation is wrongly taken as (15, 13) instead of (50, 30) for the following data:

$$n = 5, \sum X = 20, \sum X^2 = 90, \sum y = 20, \sum xy = 73 \sum y^2 = 100 \quad [8]$$

- ii) Calculate Fisher's price index number for the following information: [4]

$$\sum p_0 q_0 = 1660 \qquad \sum p_0 q_1 = 1070$$

$$\sum p_1 q_0 = 2070 \qquad \sum p_1 q_1 = 1340.$$

- iii) Show that S.D. $\geq$ M.D. about mean for any discrete frequency distribution. **[4]**

- b) i) Explain the procedure of fitting of the curve $Y=ab^x$ by method of least square. **[8]**

- ii) A train travels the first half distance of its journey with a speed of 35 km per hour, the next one-fourth distance at a speed of 65 km per hour, the remaining one fourth distance at a speed of 45 km per hour. Find the average speed of the train during journey. **[4]**

- iii) Splice the following series of index numbers by continuing **[4]**

a) the series A forward and b) the series B backward.

Year	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Series A	107	115	140	150	----	----	----
Series B	----	----	----	100	120	150	200

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P282

[4801] - 1043

[Total No. of Pages : 3

F.Y. B.A.

MATHEMATICS

**AMG-I : Applied Mathematics
(2013 Pattern)**

[Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculators are allowed.*

Q1) Attempt any eight of the following:

[16]

- i) Find all real values x satisfying $|2x + 3| \leq 15$.
- ii) Find greatest lower bound and least upper bound of the set
$$S = \{-1, -2, -3, -4, -5\}$$
- iii) Find $\lim_{x \rightarrow 0^-} e^{1/x}$.
- iv) If $y = \cos 2x$ then find $\frac{d^n y}{dx^n}$
- v) Define continuity of a function $f(x)$ at $x = a$
- vi) Evaluate $\int \frac{1}{(x+2)(x-1)} dx$
- vii) Solve the differential equation $x^2 dx + y dy = 0$.
- viii) Find the orthogonal trajectories of straight lines with slope and y- intercept equal.
- ix) Solve the differential equation $y = (1+x)p - \tan^{-1}(p)$ where $p = \frac{dy}{dx}$
- x) Define homogeneous differential equation.

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following:

[16]

- i) If x and y are real numbers with $x < y$ then prove that there exists a rational number r such that $x < r < y$.
- ii) Verify Lagrange's Mean Value Theorem for $f(x) = \log x$ on $[1, e]$.
- iii) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{a}{x} - \cot \frac{x}{a} \right]$
- iv) Expand e^x in powers of $(x-1)$
- v) Discuss continuity of the function $f(x)$ at $x=0$, where

$$f(x) = \begin{cases} \frac{x-|x|}{x} & \text{if } x \neq 0 \\ 0 & \text{if } x = 0 \end{cases}$$

- vi) Prove that $\sqrt{3}$ is not a rational number.

Q3) Attempt any two of the following:

[16]

- i) State and prove Rolle's Mean Value Theorem.
- ii) a) If $y = (\sin^{-1} x)^2$ then prove that $(1-x^2)y_{n+2} - (2n+1)xy_{n+1} - n^2y_n = 0$
b) For all $x > 0$, show that $\frac{1}{1+x^2} < \frac{\tan^{-1} x}{x} < 1$
- iii) a) Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \left(\frac{2x+1}{x+1} \right)^{1/x}$
b) Use Mean Value Theorem to find approximate value of $\sqrt{69}$.

Q4) Attempt any four of the following:

[16]

- i) Evaluate $\int \frac{7x+3}{\sqrt{x^2-2x+3}} dx$
- ii) Evaluate $\int_0^{\pi/2} \sin^5 x \cdot \cos^5 x dx$
- iii) Show that the necessary and sufficient condition that the differential equation $Mdx + Ndy = 0$ to be exact is $\frac{\partial M}{\partial y} = \frac{\partial N}{\partial x}$.

iv) Solve the differential equation $(p + y + x)(xp + y + x)(p + 2x) = 0$ where

$$p = \frac{dy}{dx}$$

v) Solve the differential equation $\frac{dy}{dx} + \left(\frac{4x}{x^2 + 1}\right)y = \frac{1}{(x^2 + 1)^3}$

vi) Find the order and degree of differential equation $\left[1 + \left(\frac{dy}{dx}\right)^2\right]^{\frac{1}{2}} = \left(\frac{d^2y}{dx^2}\right)^{\frac{1}{3}}$

Q5) Attempt any two of the following:

[16]

i) Define Homogeneous differential equation. Explain its method of solution, and hence solve $(x^2 + y^2)dx - 2xydy = 0$

ii) a) Solve the differential equation $(x^3 + xy^4)dx + 2y^3dy = 0$

b) Solve the differential equation $\cos y \cos px = -\sin y \sin px + p\sqrt{p}$

iii) a) Evaluate $\int_0^a \frac{x^4}{\sqrt{a^2 - x^2}} dx$

b) Solve $\frac{dy}{dx} = \frac{2x + 2y - 2}{3x + 3y - 5}$

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

P283

[4801] - 1044

[Total No. of Pages : 4

F.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS

(2013 Pattern)

[Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of statistical tables and scientific calculator is allowed.*
- 4) *Symbols have their usual meaning.*
- 5) *Graph papers will be provided on request.*

Q1) Attempt each of the following:

- a) State whether the following statements are true or false: **[1 each]**
  - i) Median can be determined in case of the frequency distribution having open end extreme classes.
  - ii) Second raw moment denotes variance of the distribution.
  - iii) If $\text{corr}(X, Y) = 0.5$ then $\text{corr}(X/2, 2 - Y) = -0.25$.
  - iv) Age of person is a variable.
- b) Choose the correct alternative: **[1 each]**
  - i) The mean of 10 observations is 50. If each observation is doubled, then the mean of the new group of observations will be
    - A) 25
    - B) 100
    - C) 200
    - D) 50
  - ii) Which of the following graphs gives the idea about skewness of the distribution?
    - A) Less than ogive
    - B) More than ogive
    - C) Box plot
    - D) Scatter diagram
  - iii) If L : Laspeyre's price index number,
P : Paasche's price index number then Fisher's price Index (F) number is
    - A) $F = L + P$
    - B) $F = L \times P$
    - C) $F = \sqrt{L \times P}$
    - D) $F = \left(\frac{L + P}{2} \right)$
  - iv) When attributes A and B are associated then
    - A) α and β are associated
    - B) α and β are dissociated
    - C) α and B are associated
    - D) A and β are associated

P.T.O.

c) Answer in brief: [4 × 2 = 8]

- i) Measure of kurtosis (β_2) of a distribution of X is 4.2. If $Y = \left(\frac{X+5}{2}\right)$ then find Measure of kurtosis (γ_2) of a distribution of Y and comment it.
- ii) Define standard deviation and coefficient of variation.
- iii) Discuss the properties of Karl Pearson's coefficient of correlation.
- iv) Price index numbers with 2005 as the base year are given in the table below:

Year	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Price Index Number	112	140	156	163	174	182

Obtain price index numbers by shifting the base to year 2010.

Q2) Attempt any four of the following: [4 × 4 = 16]

- a) i) Define harmonic mean.
ii) Discuss any two merits and demerits of arithmetic mean.
- b) Discuss the problems in the construction of index number.
- c) Number of sick leaves taken in a year by the workers of a company are recorded in the following table:

No. of sick leaves taken in a year (X)	4-8	8-12	12-16	16-20	20-24	24-28
No. of workers	5	15	35	15	8	2

Compute mean and standard deviation of X.

- d) Explain the following methods of sampling:
i) Simple Random sampling
ii) Stratified random sampling
- e) Define central moments. State the expressions for second, third and fourth central moments in terms of the first four raw moments.
- f) Compute first quartile (Q_1) for the following data:

Number of jobs completed	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60
No. of workers	5	30	45	13	7

Q3) Attempt any four of the following:

[4 × 4 = 16]

- a) Following data give weight of 20 students:
65, 39, 66, 58, 50, 39, 59, 48, 41, 52, 45, 57, 61, 38, 43, 41, 42, 51, 62, 40
Present the above information using Stem and Leaf chart.
- b) Giving suitable illustrations, explain the terms: Statistical Population and sample.
- c) Define Bowley's measure of skewness and measure of kurtosis. Give their interpretation.
- d) Describe the graphical method of determination of mode.
- e) If arithmetic mean and standard deviation of the following series of observations are 10 and 4 respectively then find the observations x and y.
16, 13, 14, x, 11, 9, y, 12, 2, 10.
- f) Out of 100 students interviewed, 40 liked Indian music, 70 liked Western music, 20 did not like the both. Find the number of students.
- i) who like both types of music,
ii) who like either type of the music.

Q4) Attempt any two of the following:

[2 × 8 = 16]

- a) i) The following data gives height of father (X) and respective height of son (Y):

X	68	70	68	65	66	65	70
Y	72	69	72	68	65	64	71

Draw a scatter diagram for the above data and comment on the correlation between X and Y.

- ii) Explain the concept of regression and discuss its utility by giving suitable illustrations. State an expression for the line of regression of Y on X by the method of least squares and give the interpretation of the parameters involved.
- b) The price and quantities for year 2005 and 2014 of commodities are as given in the table below:

Commodity	2005		2014	
	Price(p_0)	Quantity(q_0)	Price(p_1)	Quantity(q_1)
A	25	35	38	40
B	28	25	30	35
C	20	30	28	20
D	35	30	40	30

Calculate price index number for year 2014 taking 2005 as a base year using

- i) Laspeyre's formula,
  - ii) Paasche's formula,
  - iii) Fisher's formula,
  - iv) Simple arithmetic mean of price relatives.
- c) i) Obtain the line of regression of Y and X from the following data:
 $n = 50, \sum x_i = 120, \sum x_i^2 = 350, \sum y_i = 125, \sum y_i^2 = 440, \sum x_i y_i = 410$
 Also find estimate of y when $x = 2.5$.
- ii) What is residual plot? Discuss its use.
- d) i) Explain the terms splicing and deflating of index numbers.
 ii) Describe the family budget method of obtaining consumer's price index numbers

Q5) Attempt any one of the following:

- a) i) Define (I) Attribute
 (II) Order of the class
 (III) Positive class frequency
 (IV) Independence of two attributes

[8]

- ii) Compute coefficient of correlation between X and Y for the data given in the following table: [8]

X	8	10	11	8	9	10	12	13	15	12
Y	24	15	10	20	20	18	14	10	8	15

- b) i) The sale (in thousands) of a certain product during seven years are given below: [7]

Year (X)	1	2	3	4	5	6	7
Sale (Y)	8	12	21	26	39	45	59

Fit the curve $Y = ab^x$ to the above data.

- ii) State the conditions of consistency in case of three attributes. [4]
 iii) The runs scored by 11 cricketers in two test matches M_1 and M_2 are as follows: [5]

Cricketer	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Runs (M_1)	50	50	55	82	82	85	35	55	32	52	74
Runs (M_2)	62	64	65	50	50	93	31	66	37	87	50

Compute Spearman's rank correlation coefficient between the runs scored by cricketers in two matches.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P284

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1045
F.Y. B.A.
PHILOSOPHY
Introduction to Philosophy
(2013 Pattern) (General Paper -I)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any four of the following questions in 100 words each. **[20]**

- i) Explain the concept of *Runa*.
- ii) Define: what is Utilitarianism?
- iii) Explain the nature of the concept of *Shabda*.
- iv) State the classification of Art.
- v) State the nature of Idealism.
- vi) Explain the nature of Logic as branch of Philosophy.

Q2) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

- i) Give an account of *Kant's Deontological Theory*.
- ii) Give an account of *Charvaka's Dehatmavaad*.
- iii) Explain the nature of Reason as source of knowledge.
- iv) Explain and discuss the concept of *Varnashram Dharma*.

P.T.O.

Q3) Answer any one of the following questions in 400 words each. [20]

- i) Elaborately discuss the nature of *Anuman* as source of knowledge.
- ii) Discuss Hedonism critically.

Q4) Write short notes on any four of the following in 50 words each. [20]

- i) Sense Experience
- ii) Unmoved Mover.
- iii) Etymology of the term “तत्त्वज्ञान” (*Tattvadhyan.*)
- iv) The Concept of Dharma.
- v) Inductive Reasoning.
- vi) Obligation.

Total No. of Questions : 4]

P284

[4801]-1045
F.Y. B.A.
PHILOSOPHY
Introduction to Philosophy
(2013 Pattern) (General Paper -I)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्लिश प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. [20]

- i) ऋण ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- ii) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय? व्याख्या करा.
- iii) शब्द ही संकल्पना विशद करा.
- iv) कलेचे वर्गीकरण विवरण द्या.
- v) चिद्वादाचे स्वरूप सांगा.
- vi) तत्त्वज्ञानाची एक शाखा म्हणून तर्कशास्त्राचे स्वरूप विशद करा.

प्रश्न 2) खालील पैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. [20]

- i) कांटच्या कर्तव्यवादी सिध्दांताचे स्वरूप सांगा.
- ii) चार्वाकांच्या देहात्मवादाचे स्वरूप समजावून द्या.
- iii) ज्ञानाचा एक मार्ग म्हणून बुध्दीचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- iv) वर्णाश्रम धर्म ही संकल्पना स्पष्ट करा आणि चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालील पैकी कोणत्याही एक प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. [20]

- i) ज्ञानाचे साधन म्हणून अनुमान प्रमाणाच्या स्वरूपाची सविस्तर माहिती द्या.
- ii) सुखवादाची चिकित्सक चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही चारवर प्रत्येकी 50 शब्दात टिपण लिहा. [20]

- i) इंद्रियानुभव.
- ii) अचल चालक.
- iii) 'तत्त्वज्ञान' या संज्ञेची व्युत्पत्ती.
- iv) धर्म ही संकल्पना.
- v) विगमनात्मक तर्क.
- vi) बंधकता.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P285

[4801] - 1046

[Total No. of Pages : 2

F.Y. B.A.

**Mathematical Pre- Requisites
(2008 & 2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any TEN of the following:

[20]

- i) If $2x + y = 4$, find slope and y-intercept
- ii) Define : stationary value
- iii) If $Z = 3x^2y^3$, find Z_x, Z_y
- iv) Given $Q = 20 + 3p^3$, find $\frac{dP}{dQ}$
- v) Define: Marginal revenue
- vi) Use the chain to find $\frac{dy}{dx}$, where $y = u^3$ and $u = 7x^2 - 4$.
- vii) Solve the following simultaneous equations
$$2x - 4y = -2y$$
$$9x - 3y = 1$$
- viii) Write the rule to find $\frac{dy}{dx}$, where $y = u(x)^n$, and n is constant.
- ix) If $f(x) = 2x^2 + 3$, find $f''(3)$.
- x) Give $Z = x^3 + y^3 + x^2y + xy^2$, find Z_{xy} .
- xi) Define: Total derivative.
- xii) Using product rule, find $\frac{dy}{dx}$ where $y = x(x+1)$.
- xiii) Find the inverse function for $y = 130 + 2x$

P.T.O.

Q2) Attempt any TWO of the following: **[10]**

- i) The total cost function is $C = 3x^2 + 7x + 5xy + 6y + 2y^2$ find the marginal cost of x when $x=5, y=3$
- ii) Given $y = \frac{3x}{(3x-2)}$, find $\frac{dy}{dx}$.
- iii) Find the critical value of $Tc = \frac{1}{3}Q^3 - 4.5Q^2 + 14Q + 22$.
- iv) Given $Z = x^4 + 8xy + 3y^3$ find total differential.

Q3) Attempt any Two of the following: **[20]**

- i) Given $Z = 4x^3 + 6xy - x^2 + 3y^2 + 12$ determine the critical values of this function.
- ii) Maximize utility $u = Q_1Q_2$ subject to $P_1 = 10, P_2 = 2$ and $\beta = 240$ also find marginal utility of money.
- iii) Use the implicit function rule to find $\frac{dy}{dx}$ and $\frac{dy}{dz}$ for $f(x, y, z) = x^2y^3 + z^2 + xyz$.
- iv) Minimize the cost function $AC = 200 - 24Q + Q^2$ also find minimum value at critical value.

Q4) Attempt any two of the following: **[30]**

- i) Minimize costs for a firm with the cost function $C = 5x^2 + 2xy + 3y^2 + 800$ subject to the production quota $x+y=39$ also estimate additional costs if the production quota is increased to 40
- ii) Find Z_{xy}, Z_{yx} for $Z=8x^2y-11xy^3$. Is $Z_{xy} = Z_{yx}$?
- iii) a) Find the price elasticity of demand for the function $Q = 75 - 5P$ at $P=3$ and $P=5$.
b) Solve the set of simultaneous equations given below graphically.
$$2x - 4y = -24$$
$$9x - 3y = -3$$
- iv) A firm has the demand function $22 - 0.5Q - P = 0$ and the average cost function $AC = \frac{1}{3}Q^2 - 8.5Q + 50 + \frac{90}{Q}$ Find the level of output which maximizes total revenue and total profits.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P286

[Total No. of Pages : 4

[4801]-1047
F.Y. B.A.
FOUNDATION COURSE (Restructuring)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks :80

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Write the following questions in 100 words each : (Any four) **[20]**

- a) State the information of Indian Space Research.
- b) Explain the Human Rights and Responsibilities.
- c) Explain the work of Bramho Samaj.
- d) Explain the concept of Privatization.
- e) State the Aesthetic values.
- f) State the information sources of data collection for Research.

Q2) Write the following questions in 200 words each : (Any two) **[20]**

- a) State the causes origin of Transformation movements.
- b) Explain the creation component of Nation.
- c) Explain the types of Democracy.
- d) State the work of Satyashodhak Samaj.

P.T.O.

Q3) Write the answer of any one of the following in 400 words : **[20]**

- a) State the information about 'Right to Information Act 2005'.
- b) Define the information about worker movement in India.

Q4) Write the following short notes in 100 words each. (Any four) **[20]**

- a) Indian Culture.
- b) Non-Brahman movement.
- c) Scientific method.
- d) Urbanization.
- e) Importance of Research.
- f) Gender Disparity.

Total No. of Questions : 4]

P286

[4801]-1047

F.Y. B.A.

FOUNDATION COURSE (Restructuring)

(पायाभूत अभ्यासक्रम)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

- सुचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवी कडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (फक्त चार) [20]

- अ) भारतीय अवकाश संशोधनाची माहिती सांगा.
ब) मानवी हक्क व कर्तव्ये स्पष्ट करा.
क) ब्राम्होसमाजाचे कार्य स्पष्ट करा.
ड) खाजगीकरण संकल्पना स्पष्ट करा.
इ) सौंदर्यशास्त्रीय मुल्ये सांगा.
फ) संशोधनासाठी साधनांच्या संगठना बाबत माहिती सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (फक्त दोन) [20]

- अ) परिवर्तनवादी चळवळीच्या उदयाची कारणे सांगा.
ब) राष्ट्र निर्मितीचे घटक स्पष्ट करा.
क) लोकशाहीचे प्रकार स्पष्ट करा.
ड) सत्यशोधक समाजाचे कार्य सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 400 शब्दात उत्तर लिहा. [20]

- अ) माहितीचा अधिकार अधिनियम 2005 बाबत माहिती सांगा.
- ब) भारतातील कामगार चळवळी विषयी माहिती विशद करा.

प्रश्न 4) खालील टिपा 100 शब्दात लिहा. (फक्त चार) [20]

- अ) भारतीय संस्कृती
- ब) ब्राम्हणेत्तर चळवळ
- क) वैज्ञानिक पध्दती
- ड) शहरीकरण
- इ) संशोधनाचे महत्व
- फ) लैंगिक विषमता

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P287

[Total No. of Pages : 2

[4801] - 1050

F.Y. B.A

**COMPUTER APPLICATIONS
(Vocational) (Paper - I) (Theory)
(2013 Pattern)**

Time : 2 Hours]

[Max. Marks : 40

Instructions to the candidates :

- 1) *Draw a neat-labeled diagram wherever necessary.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following : (Any Five)

[10]

- a) Search engines
- b) Clipboard
- c) RAM
- d) Unix
- e) OMR
- f) Barcode Reader
- g) GUI

Q2) Answer the following : (Any two)

[10]

- a) What is computer? What are the characteristics of computer?
- b) Explain functions of operating system.
- c) What is the difference between dos and windows?

P.T.O.

Q3) Solve the following :

[15]

- a) Convert from Decimal to Binary : $(123)_{10} = ( )_2$
- b) Convert from hexadecimal to Octal : $(876)_{16} = ( )_8$
- c) Binary Addition : $10101 + 1011 + 1100$
- d) Binary Subtraction : $10101 * 100$
- e) Convert from Octal to Binary : $(434)_8 = ( )_2$

Q4) Answer the following :

[5]

Explain 4 numbering systems with example.

OR

What is difference between Input devices and Output Devices?

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P288

[4801] - 1051

[Total No. of Pages : 4

F.Y. B.A. (Vocational)

FUNCTIONAL ENGLISH

**An Introduction to English Language and Writing Skills in English (Theory)
(Paper - I)(2008 & 2013 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) a) Write short notes on any two of the following. [6]

- i) Nature of Language
- ii) Speech Event
- iii) Vowels in English

b) Fill in the blanks. (any five) [5]

- i) The central vowels in British RP are _____ .
- ii) The initial consonant sound in the word 'college' is _____ .
- iii) _____ are fricatives in British RP.
- iv) Diphthongs ending in / I / are _____ .
- v) The vowel sound in the word 'book' is _____ .
- vi) The final consonant sound in the word 'class' is _____ .
- vii) In british RP, there are _____ number of pure vowels and _____ number of diphthongs.

c) State whether the following statements are true or false. (any five) [5]

- i) Vowels are voiced sounds.
- ii) Teeth ridge is an active articulator.
- iii) / b / and / d / are voiceless consonants.
- iv) / e / is a back vowel.
- v) Vocal cords do not vibrate in the articulation of voiceless sounds.
- vi) A diphthong is a vowel glide within the same syllable.
- vii) There are five front vowels in British RP.

P.T.O.

Q2) a) Use the correct tense forms of the verbs given in the brackets. [3]

AS I (reach) the college, I saw that some boys were (quarrel). One of them came to me and complained about the tall boy. I stopped the quarrel and said, “(go) to your class”.

b) Fill in the blanks with appropriate prepositions given in the brackets.[2]

[by; of; in; with]

Short story is a minor form ----- literature. Thousands of stories have been written ----- writers across the world. They deal ----- life and interpersonal relationships. Students who offer BA English study great stories ----- English.

c) Change the voice. (**any two**) [2]

i) Shakespeare wrote Macbeth.

ii) Children are drawing pictures.

iii) My teacher helps everyone.

d) Use articles (a/an/the) wherever necessary [2]

Kashmir is famous for willow baskets. The young fresh twigs of ----- willow tree are woven into ----- intricate design to make ----- variety of baskets for use in ----- home as well as for sale.

e) Choose the correct alternative and rewrite the sentences. (**any five**) [5]

i) Tigers are generally solitary (creature/ creatures).

ii) I can deliver a good speech, (can't I?/ don't I?)

iii) (My book's cover/The cover of my book) is torn.

iv) We (works/work) in farm everyday.

v) My friend is my teacher's (cousin/cousin brother)

vi) I prefer milk (to/ than) coffee.

vii) Maharashtra (creates/produces) a lot of sugarcane.

Q3) a) Write notes on **any two** of the following. [10]

i) Rising tone

ii) Word stress according to function

iii) Weak forms in English

- b) Divide the following sentences into tone groups and mark accent and intonation. **(any five)** **[10]**
- i) He reached home, talked to mother and left quickly.
  - ii) How are you?
  - iii) I have a lot of friends.
  - iv) Where is your book? In classroom?
  - v) Read this
  - vi) If you come in time, we will go to the theatre.
  - vii) What an interesting novel!

Q4) Develop the following points into a good paragraph of about fifteen sentences. **[10]**

A Memorable Picnic

- Introduction
- Occasion of the picnic
- Company – friends and teachers
- Party and place of picnic, importance
- Journey, enjoyment
- Memorable experiences
- Conclusion

OR

Write a short paragraph on the topic ‘Value of Reading Good Books’.

Q5) Convert the following information in the form of a paragraph. **[10]**

Table Showing Dividends Declared by Two Companies.

Financial Year	Dividend Declaration Month	Dividend (Ramesh Industries)	Dividend (Star Industries)
2013-14	August, 2014	35%	25%
2012-13	August, 13	34%	30%
2011-12	July, 2012	32%	32%
2010-11	September, 2011	30%	28%
2009-10	September, 2010	30%	28%

Q6) Read the following entries from the Oxford Advanced Learner's Dictionary and answer the questions given below. (any five) [10]

off-stage /,ɒf'steɪdʒ; AmE ɔ:f; ɑ:f/ *adj.* **1** not on the stage in a theatre; not where the audience can see: *off-stage sound effects* **2** happening to an actor in real life, not on the stage: *The stars were having an offstage relationship.* ▶ **off-stage** *adv.*: *The hero dies offstage.*—compare ONSTAGE

off-street *adj.* [usually before noun] not on the public road: *an apartment with off-street parking*

off-the-cuff ⇨ CUFF *n.* **HELP** You will also find other compounds beginning **off-the-** at the entry for the last word in the compound.

off-white *adj.* very pale yellowish-white in colour: *The walls were painted off-white.* ▶ **off-white** *noun* [U]

oft /ɒft; AmE ɔ:ft/ *adv.* (old use) (often in compounds) often: *an oft-repeated claim*

often /'ɒfn; 'ɒftən; AmE 'ɔ:fn; 'ɔ:ftən; 'ɑ:f-/ *adv.* **1** many times **[SYN]** FREQUENTLY: *We often go there.* ◊ *I've often wondered what happened to him.* ◊ *How often do you go to the theatre?* ◊ *I see her quite often.* ◊ *Try to exercise as often as possible.* ◊ *We should meet for lunch more often.* ◊ *It is not often that you get such an opportunity.* **2** in many cases **[SYN]** COMMONLY: *Old houses are often damp.* ◊ *People are often afraid of things they don't understand.* ◊ (written) *All too often the animals die through neglect.* **IDM** as **often as** 'not | more often than 'not usually; in a way that is typical of sb/sth: *As often as not, he's late for work.* **every so often** occasionally; sometimes—more at ONCE *adv.*

often-times /'ɒftntaɪmz; 'ɒftən-; AmE 'ɔ:fn-; 'ɔ:ftən-; 'ɑ:f-/ *adv.* (old use or AmE) often

ogle /'əʊgl; AmE 'oʊgl/ *verb* to look hard at sb in an offensive way, usually showing sexual interest: [VN] *He was not in the habit of ogling women.* [also V]

O grade (also 'ordinary grade) *noun* [C, U] (in Scotland in the past) an exam in a particular subject, at a lower level than HIGHERS, usually taken at the age of 16. In 1988 it was replaced by the STANDARD GRADE.

ogre /'əʊgə(r); AmE 'oʊ-/ *noun* **1** (in stories) a cruel and frightening GIANT (= a very large strong person) who eats people **2** a very frightening person: *My boss is a real ogre.*

oh (also less frequent **O**) /əʊ; AmE oʊ/ *exclamation* **1** used when you are reacting to sth that has been said, especially if you did not know it before: *'I saw Ben yesterday.'* *'Oh yes, how is he?'* ◊ *'Emma has a new job.'* *'Oh, has she?'* **2** used to express surprise, fear, joy, etc: *Oh, how wonderful!* ◊ *Oh no, I've broken it!* **3** used to attract sb's attention: *Oh, Sue! Could you help me a moment?* **4** used when you are thinking of what to say next: *I've been in this job for, oh, about six years.*

Questions:

- i) Give two uses of 'Oh'.
- ii) Give British pronunciations of the words 'off-stage' and 'ogle'.
- iii) Give American pronunciations of the words 'off-stage' and 'ogre'.
- iv) Use the word 'often' in your own sentence.
- v) How many syllables are there in the words 'off-white' and 'off-street'?
- vi) Which syllables have primary stress in the words 'O grade' and 'off-white'?

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

P289

[4801] - 1052

[Total No. of Pages : 2

F.Y. B.A.

TRAVELAND TOURISM MANAGEMENT

(Vocational Stream)

Fundamentals of Tourism

(2008 & 2013 Pattern) (Paper - I)

[Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 80

Instructions for the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.*
- 4) *Use of map stencil is allowed.*

Q1) Explain any two in brief (Around 50 words).

[10]

- a) Agro Tourism.
- b) Concept of annual holidays.
- c) Tourism product.
- d) International tourism.

Q2) Write short notes on any four (Around 100 words).

[20]

- a) Difference between medieval ages and Modern ages of tourism
- b) Elements of tourism
- c) Effects of great wars on tourism.
- d) Eco tourism
- e) Write an account on any one famous traveler
- f) Social importance of tourism

P.T.O.

Q3) Answer any three (200-250 words)

[30]

- a) Explain the concept of tourist, visitor and excursionist with suitable examples.
- b) Explain historical importance of tourism
- c) Write in brief Roman empire with pleasure travel
- d) Write note on Industrial Revolution
- e) Formation of Ministry of Tourism

Q4) Answer in detail any one (Around 500 words)

[20]

- a) Explain the role of computer in tourism sector
- b) Write note on cultural tourism of India

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

P1986

[Total No. of Pages : 2

[4801]-1053

F.Y. B.A.

प्रयोजनमूलक हिंदी : वोकेशनल
(Functional Hindi : Vocational)

1924 : प्रश्नपत्र -1

(हिंदी भाषा : विविध रूप, राजभाषा हिंदी तथा व्याकरण)
(2013 Pattern)

समय : 3 घंटे]

[कुल अंक : 80

- सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।
2) दाहिनी ओर लिखे गए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।
3) विभाग 'अ' और विभाग 'ब' के उत्तर एक ही उत्तर-पुस्तिका में लिखिए।

विभाग 'अ'

प्रश्न 1) अ) निम्नलिखित अंग्रेजी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए हिंदी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए। [5]

- i) Charge
- ii) Selection
- iii) Notice
- iv) Agenda
- v) Joint
- vi) Instruction
- vii) Secret

आ) निम्नलिखित हिंदी शब्दों में से किन्हीं पाँच के लिए अंग्रेजी और मराठी पारिभाषिक शब्द लिखिए [5]

- i) अनुमोदन
- ii) गणतंत्र
- iii) रक्षा
- iv) देय
- v) कक्षा
- vi) विभाग
- vii) गुप्त

P.T.O.

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए। [10]
i) प्रादेशिक भाषाएँ
ii) अनुच्छेद 210
iii) राज्यभाषा

प्रश्न 3) प्रयोजनमूलक हिंदी के विविध रूप स्पष्ट कीजिए। [12]
अथवा
प्रयोजनमूलक हिंदी और साहित्यिक हिंदी का अंतर स्पष्ट कीजिए।

विभाग 'ब'

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन के उत्तर लिखिए। [15]
i) आवेदन पत्र की सामान्य जानकारी दीजिए।
ii) छूट्टियों के विविध प्रकार लिखिए।
iii) कंप्यूटर की विशेषताएँ विशद कीजिए।
iv) हिंदी वर्तनी का मानकीकरण किसे कहते हैं?
v) 'श्रुतिमूलक' 'य' और 'व' के उदाहरण दीजिए।

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित गद्यांश का हिंदी में अनुवाद कीजिए। [7]
आपल्या छंदातून आपली उपजीविका करता आली, तर उपजीविका करणं हे मानसाच्या मानेवरचे जोखड न वाटता विटीदांडू सारखा एखादा खेळ होईल, पण असे भाग्यवानफारच थोडे असतात, की ज्यांचा छंद आणि उपजीविकेचं साधन एकच असतं आणि जरी असलं, तरी ज्याच्या उपयोग अनावश्यक वस्तू खरेदी करण्यापलीकडे होत नाही, असा अधिक पैसा मिळविण्यासाठी या छंदाचा आणि स्वतःची उपजीविका करणाऱ्या खेळाचा बोल बोल म्हणता धंदा होतो. आणि कसलाही धंदा करायचा म्हटल की माणूस म्हणून आपण उणे उणेच होत जातो.
ब) हिंदी अध्यापक पद के लिए आवेदन पत्र लिखिए। [8]

प्रश्न 6) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। [18]
i) देवनागरी वर्णमाला लिखिए।
ii) नौकरी के आवेदन पत्र में स्ववृत्त।
iii) आवेदन पत्र का मुख्य भाग।
iv) इंटरनेट।
v) हिंदी -दिवस क्यों मनाया जाता है?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

P1985

[Total No. of Pages : 4

[4801]-2049

S.Y. B.A.

HISTORY OF CIVILIZATION

Indian Culture

(2013 Pattern) (General Paper -II)

Time : 3 Hours]

[Maximum Marks : 80

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer the following questions in **100** words each (**any four**): **[20]**

- i) Define 'Culture'.
- ii) State the types of Paleolithic tools.
- iii) Write a note on Ancient Indian Astronomy.
- iv) What is a 'Stupa' and a Chaityagraha?
- v) State the features of Islamic Art.
- vi) Write the main objectives of Ārya Samāj.

Q2) Answer the following questions in **200** words each (**any two**): **[20]**

- i) Describe the Archaeological Sources of Ancient Indian Culture.
- ii) Discuss the teachings of Bhagwān Buddha.
- iii) What do you know about the Indo-Aryan Languages?
- iv) Write in brief the architecture of a Hindu Temple.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in **400** words each (**any one**): **[20]**

- i) Discuss the physical and geographical features of India.
- ii) What is Bhakti Movement? Discuss the salient features of Bhakti Movement.

Q4) Write short notes (**any four**) : **[20]**

- i) Copperplate.
- ii) Extent of Harappan Culture.
- iii) Ashokan Age.
- iv) Prakrit Literature.
- v) Hindusthani Music.
- vi) Sikhism.

Total No. of Questions : 4]

P1985

[4801]-2049
S.Y. B.A.
HISTORY OF CIVILIZATION
Indian Culture
(2013 Pattern) (General Paper -II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 80

सूचना : 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) [20]

- i) संस्कृतीची व्याख्या करा.
- ii) पुराश्मयुगीन हत्यारांचे प्रकार सांगा.
- iii) प्राचीन भारतीय ज्योतिषशास्त्रावर टीपण लिहा.
- iv) स्तूप आणि चैत्यगृह म्हणजे काय?
- v) इस्लामी कलेची वैशिष्ट्ये सांगा.
- vi) आर्य समाजाची प्रमुख उद्दीष्टे लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) [20]

- i) प्राचीन भारतीय संस्कृतीची पुरातत्वीय साधने वर्णन करा.
- ii) भगवान बुद्धांच्या शिकवणीची चर्चा करा.
- iii) आर्य-भारतीय भाषांविषयी तुम्हास काय माहिती आहे?
- iv) हिंदू मंदिराचे स्थापत्य थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नाची उत्तर 400 शब्दात लिहा. (कोणत्याही एक) [20]

- i) भारताच्या प्राकृतिक आणि भौगोलिक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- ii) भक्ती चळवळ म्हणजे काय? भक्ती चळवळीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) [20]

- i) ताम्रपट.
- ii) हडाप्पा संस्कृतीची व्याप्ती.
- iii) अशोकाचे युग.
- iv) प्राकृत साहित्य.
- v) हिंदुस्थानी संगीत.
- vi) शीखधर्म.

